

DARTINA

Serie nouă, anul 4, nr. 38, iunie 2017

www.cctb.ro

**Revistă lunară editată de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T.Burada”
al Consiliului Județean Constanța**

Cuprins

03	13	26
Editorial - Noaptea de Sânziene	Istorie nefardată - Sergentul Vasile Leonte din Dumbrăveni pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial	Gazetari și scriitori în tranșeele Marelui Război
05	19	28
Eveniment - Din activitatea Centrului cultural „Teodor Burada”	Scriitori antici și bizantini despre Callatis și callatieni (IV)	Primitivi în „Lumea Nouă” (IV) - Însemnări asupra narațiunilor populare ale nativilor din America de Nord
08	21	31
File de istorie locală - Plimbări în Dobrogea	Povestea vorbelor - A făgădui marea cu sarea	Vraja artei
09	24	35
Anul Ovidius 2000 - Ovidius în viziunea lui Eugene Delacroix	Memoria locului - O așezare plină de istorie Tropaeum Traiani	Portret de artist fotograf - Alexandra Maria MICU
11		
Profesorii noștri - Florentin Sîrbu		

Datina, fondată în 1991, serie nouă,
Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” al Consiliului Județean Constanța

ISSN 1221-2253

DIRECTOR GENERAL: Prof. DOINA VOIVOZEANU, **DIRECTOR ADJUNCT:** SILVIA ȚIGMEANU
REDACTOR ȘEF: conf.univ. dr. AURELIA LĂPUȘAN, **REDACTORI:** Ana Maria ȘTEFAN, IULIA PANĂ, DAN COJOCARU

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC:
dr. LAVINIA DUMITRAȘCU, dr. SORIN COLESNIUC, dr. CRISTINA LAZĂR, dr. IOAN ADAM

DIRECTOR ECONOMIC: Alina ONEL
Tehnoredactor: Gabriel VOICU
Corectură: Daniela COJOCEA

Copyright text și fotografii © Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T.Burada”
Copyright prezentare grafică © 2016 Editura Datina
Iconografie: arhiva Centrului și colecții particulare

Tiparul FOTO STORY SRL Constanța, bdul Alex.Lăpușeanu nr.163 fotoartagfa@yahoo.com

Centrul cultural județean Constanța „Teodor T. Burada” - Constanța	
Bd. Tomis nr. 110	Bd. I.C. Bratianu nr. 68
Tel./Fax: 0241 61 92 93	Tel: 0241 61 88 42
E-mail:office@scoalaarte.ro	E-mail:cultural2@scoalaarte.ro

Editorial

Noaptea de Sânziene

Daniela COJOCEA

Luna Cireșarului, un început promițător al verii, aduce după sine multă căldură, mulți turiști, aglomerație pe litoral, vacanța mare, bucuria celor mici și momentul de liniște al celor mari, purtați de valurile examenelor pe care abia așteaptă să le termine, cu brio bineînțeles, spre a trece într-o nouă etapă a vieții lor. Ce sărbătorim în această lună? Cele mai importante evenimente păstrate în timp de poporul român sunt Rusaliile (4 iunie) și Drăgaica sau Sânzienele (24 iunie), care coincide cu Ziua lei, sărbătorită tot pe data de 24. Luna iunie se apropie de final, Rusaliile au rămas o amintire, iar despre portul popular specific românesc ne-am exprimat admirația și respectul în edițiile anterioare ale revistei. Ca atare, de această dată vom vorbi despre Sânziene, sărbătoare cu o legendă uluitoare, zi de post, în care se impun anumite restricții și se respectă cu sfințenie câteva tradiții și obiceiuri.

Ce reprezintă Sărbătoarea Sânzienelor? Iubire și fertilitate, fiind legată de o serie de ritualuri pentru sănătatea oamenilor și belșug în gospodărie, dar și de practici ale fetelor pentru a-și afla sortitul și momentul în care se vor mărita. Aceasta ar avea la origine un cult roman pentru zeița Diana, numele de Sânziana, așa cum este cunoscută sărbătoarea autohtonă în special în Ardeal, provenind din „Sancta Diana”, în timp ce în Muntenia și Oltenia se sărbătorește Drăgaica, după numele slav. După unii specialiști, sărbătoarea își are originea într-un cult geto-dacic străvechi al Soarelui, Sânzienele fiind adesea reprezentate de traci, înlănțuite într-o horă. De asemenea, ziua este considerată a fi și momentul cel mai bun, la mijlocul verii, pentru culegerea plantelor de leac, dar și de descântec. Astfel, în Noaptea de

Sânziene, femeile merg să culeagă flori și ierburi, care vor fi folosite contra bolilor și altor rele.

Care este Legenda Sânzienelor? Noaptea de Sânziene este magică, un moment de liniște, de echilibru, în care se deschid porțile cerului și lumea de dincolo vine în contact cu lumea pământeană. Legende spun că Sânzienele, fete foarte frumoase, care trăiesc prin păduri sau pe câmpii, se prind în horă și dau puteri magice plantelor. Aceste zâne bune, dacă sunt sărbătorite cum se cuvine, fac culturile să rodească, dau prunci sănătoși femeilor căsătorite, înmulțesc păsările și animalele și tămăduiesc bolnavii. În schimb, dacă oamenii nu le sărbătoresc cum se cuvine, ele se supără și devin asemenea zânelor rele cunoscute în popor drept iele sau rusalii. Ielele sunt descrise ca niște fecioare zănatice, cu o mare putere de seducție și cu puteri magice. Se crede despre ele că locuiesc în văzduh, în păduri sau în peșteri, pe maluri de ape sau la răspântii și apar în special noaptea la lumina lunii, rotindu-se în horă, în locuri retrase, dansând goale, cu părul despletit și clopoței la picioare. Locul pe care au dansat rămâne ars ca de foc și iarba nu mai crește acolo. Se crede că în Noaptea de Sânziene, ielele se adună și dansează în pădure, iar cine le vede rămâne mut sau înnebunește.

Cum se sărbătorește? Sărbătoarea Sânzienelor se manifestă printr-o mulțime de ritualuri, menite să asigure rodnicia lanurilor și fertilitatea. În timp ce femeile măritate pot urma ritualuri pentru a avea copii, fetelor le sunt rezervate alte obiceiuri, pentru aflarea sortitului. La baza acestor ritualuri stau micile flori galbene, numite sânziene, ce cresc în poieni și care sunt culese de fete, în muzica și chiuiturile flăcăilor, pentru a le împleti apoi în formă de cerc pentru ele și de cruce pentru băieți. Aceste cununi se pun în casă, pe porți, la ferestre, pe șuri, pe stupi și chiar pe ogoare, în credința că ele vor ocroti casa și gospodăria, vor aduce noroc, sănătate și belșug.

Fetele își aruncă aceste cununi pe un acoperiș, cele care rămân prinse prevestind măritișul apropiat, sau peste vite: dacă nimerește una tânără, fata se va căsători cu un tânăr, iar dacă i se prinde cununa într-una bătrână, un om în vârstă îi va fi alesul. Pentru a-și vedea sortitul, fetele dorm în noaptea de Sânziene cu un buchețel din aceste flori sub pernă.

Un alt obicei este alaiul Drăgaicei - cea mai frumoasă și mai cuminte dintre fetele satului, care colindă alături de alte tinere îmbrăcate în alb. La răscruci, fetele se opresc și fac o horă cântând. Se mai obișnuiește și ca acestea să fie udate de flăcăi, care umblă prin sat din zorii zilei cu flori de sânziene la pălării.

Sărbătoarea de Sânziene reprezintă un moment special pentru locuitorii din mai multe zone ale județului Bistrița-Năsăud, unii dintre ei spunând că în această zi ar putea afla chiar și cât mai au de trăit. În ajunul sărbătorii, spre seară, copiii adună sânziene și le pun pe la porțile caselor, câte una pentru fiecare membru al familiei. Se spune că cel a cărui sânziană va fi veștejită a doua zi va muri înaintea celorlalți. În alte locuri, se împletesc cununi din sânziene care se aruncă pe casă: dacă nu rămâne pe acoperiș, cel căruia îi fusese menită se poate aștepta la ce e mai rău.

În satul Sâncel, din Alba, tradiția presupune ca, în seara dinaintea Nașterii Sfântului Ioan Botezătorul, gospodarii să își împodobească porțile cu o cruce din flori de sânziene și un trandafir.

În ziua de Sânziene, sătenii adună de pe câmp flori și fac cununi pentru fiecare membru al familiei, dar și pentru fiecare animal din gospodărie. Cununile membrilor familiei sunt aruncate apoi de un bărbat pe acoperișul casei, acesta strigând și numele celui căruia îi aparține cununa. Bătrânii satului povestesc că fiecare cunună trebuie să rămână pe acoperiș, pentru a-l apăra de rău pe cel căruia îi este destinată, iar în cazul în care va cădea, respectivului membru al familiei îi va merge rău tot anul. Sătenii aruncă apoi pe acoperișurile grajdurilor cununițele făcute pentru animalele din gospodărie, tradiția spunând că și acestea vor fi ocrotite de rău.

În Ardeal, se mai spune că, în ziua de Sânziene, pot fi căutate comori vechi, îngropate în pământ, deoarece, în noaptea dinainte, deasupra locului unde sunt ascunse, s-ar aprinde un foc.

Ce nu se face? Se spune că noaptea de 23 spre 24 iunie, Noaptea Sânzienelor, mai este denumită și Amușitul Cucului, din acest motiv ziua respectivă este considerată nelucrătoare. De asemenea, cine spală, coase sau mătură va muri trăznit.

Legende pomenesc și de interdicția ca omul să se îmbăieze, întrucât se vor spăla forțele magice care îl înconjoară în acea zi.

Eveniment

Din activitatea Centrului cultural „Teodor Burada”

Elisabeta Tudor, clasa de muzică populară coordonată de profesor Maria Stîngă – premiul al - II - lea la Concursul județean „Tradiții renăscute”, ediția a VII-a

Maximilian Banu, câștigătorul Marelui trofeu al Concursului național de pian „Piano Art,” – Ediția a II-a

În cadrul Concursului Județean de Interpretare instrumentală, vocală și studii teoretice „Cantabile”, organizat de Inspectoratul Școlar Județean Constanța, în parteneriat cu Colegiul Național de Arte „Regina Maria”, elevii Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, au obținut distincții importante: **Maria Delia Drobotă**, **Maria Ioana Atanasiu**, **Francisc Atanasiu** – premiul I, **Ioana Plăeșu** – premiul al II-lea - (Secția Cernavodă - profesor coordonator **Dorina Ivanciu**), **Maria Diana**

Neamțu, Marie Adeline Badea, Matei Ardeleanu, Gabriel Isbășoiu, (cursanți ai clasei de Pian coordonată de doamna profesor **Alla Bivol**), au obținut premiul I. **Maria Diana Neamțu** a participat de asemenea și la Concursul Național de Interpretare „W.A.Mozart”, ediția a XXI-a, (desfășurat în perioada 2-4 Iunie la Târgoviște), unde a obținut locul I.

Marele premiu al Concursului De Interpretare Instrumentală, Vocală și Studii Teoretice „Cantabile”, i-a revenit lui Gabriel Isbășoiu, urmând ca la următoarea ediție de anul viitor, să susțină și un recital!

Serbare de sfârșit de an, clasa de Balet, profesor **Teodora Spirescu**

La CONCURSUL INTERNAȚIONAL DE DANS „Dansul Lalelelor” DESFĂȘURAT LA PITEȘTI au participat elevii clasei de Dans coordonată de profesor **Adriana Hoidrag**, care au câștigat locurile II și III la categoria de vârstă 7-9 ani, **CU SECȚIUNEA DANS CONTEMPORAN ȘI DANS MODERN**

Eveniment

FILMUL ȘI CARTEA

Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, prin Secția Județeană de Distribuție și Exploatare a Filmelor, a derulat proiecții de film, la Lumina pentru elevii de la Școala Gimnazială nr. 1, în cadrul săptămânii „Școala altfel”.

Filmele puse la dispoziție elevilor fac parte din Proiectul Cultural Cinematografic „Ovidius - Filmul și cartea”, care are ca obiectiv principal cunoașterea valorilor culturale și artistice, familiarizarea cu arta cinematografică, pornind de la bogata filmografie din patrimoniul Arhivei Naționale de Filme. În cadrul evenimentului, desfășurat la Căminul Cultural „Ion Creangă” din Lumina, elevii au putut urmări filmele „Dumbrava minunată”, (regia Gheorghe Naghi), care se bazează pe o povestire omonimă de Mihail Sadoveanu, fiind precedat de discuții libere în ceea ce privește, în esență, parcurgerea drumului de la carte la film și invers, și filmul „Mircea”, (regia Sergiu Nicolaescu), care prezintă câteva momente semnificative de la sfârșitul domniei lui Mircea cel Bătrân: pregătirea luptei cu oastea otomană condusă de sultanul Mehmed I, supravegherea intrigilor boierilor care voiau să închine țara puterilor străine și educarea nepotului preferat Vlad, (Vlad Țepeș), fiind totodată prezentate sub formă de flash-back anumite momente din domnia voievodului muntean, precum bătălia de la Rovine, înfrângerea sultanului Baiazid și altele. Filmul a fost urmat de sesiuni de întrebări și răspunsuri venind în ajutorul elevilor pentru o mai bună cunoaștere a valorilor noastre naționale. Proiectul este realizat cu sprijinul Arhivei Naționale de Film iar la acest eveniment au participat peste 350 de elevi care s-au arătat foarte încântați de o altfel de manieră de învățare, o manieră vie, interesantă și interactivă cum este filmul și nu ne-au lăsat să plecăm decât cu promisiunea că vom reveni!

Plimbări în Dobrogea

■ Claudia MILLIAN

Un safir intens, strâns într-un brâu de piatră calcaroasă și de argilă roșcată, cu lumini de oțel pe creștetul caselor și pe vârfuri de minaret – Tomisul – surâde cu un zâmbet static orizontului străbătut de vapoare din Orient.

Într-o parte vezi portul în miniatură, înălțându-și sute de catarge roșii și negre, cu sforile spânzurate de vârfuri, ca niște imenși păianjeni, oblici și verticali; în altă parte ți se arată coasta argiloasă, măcinându-se sub temelia caselor.

Tomisul de astăzi este o alcătuire uluitoare de vechi și de nou, de orientalism plastic, amestecat cu aerul burghez al unei comune urbane. Dar farmecul său este deosebit de atrăgător. Dacă prețuiești cu simpatie arheologică, mormântul lui Ovidiu, dacă te entuziasmezi de bronzul verde în care sculptorul italian a încremenit pe poetul Tristelor, dacă viața frământată a portului te atrage și vuietul mării te cheamă – atunci Tomisul este un adevărat giuvaer în geografia albastră a Țării Românești.

Pitorescul orașului se compune din toate acele intenții de reînnoire edilitară, amestecate cu frânturile de moștenire orientală, eternizate în toate detaliile târgului.

Printre trecătorii cosmopoliți ai portului, printre cetățenii burghezi ai orașului politic, se amestecă și se răsfire – candid și fermecător – portul turcesc al femeii orientale, cu pantalonul albastru încrețit jos și cu pelerină dublă, decolorat de soare, pe care o poartă jumătate pe cap, în chip de glugă, și jumătate ca manta pe umeri.

Apa purtată pe cobiliță, în tingiri de aramă și clopotul metalic al trăsurilor, mânate de turci, se împerechează de minune cu melancolia minaretului sau cu sfărâmarea malurilor bătute de valuri.

În oraș, coasta înaintează în mare, punctând apa cu proeminența capului de pământ, coafat de clădiri, apoi desenează o curbă înăuntrul ei, dând

loc unui golf adăpostit de faleză, jos, cu plajă moale și apă în unde.

Și tot așa, merge din distanță în distanță, pentru a alcătui o dantelă în colțuri, tivită de valuri albe și de bărci negre.

Aici, marea e albastră – safir și verde – smarald.

Portul, dimpotrivă, e încătușat într-un ton cenușiu, fiindcă aici marea e molcomită între diguri și jocurile apei sunt mărunte, cu reflexe tremurătoare, legănând catargele negre și fundurile cărămizii ale vapoarelor pântecoase.

Dincolo de far, marea își intră în elementul ei de zbugium. Valurile se sparg cu repeziciune în zidurile de piatră ale incintei, iar culoare ei se desfășoară într-un colorit de paletă tragică, în care jadalul și lapisul se luptă cu un negru întunecat ca noaptea. Când peste întinsele clocotitoare se lasă ceața în zăbrance dese, se aud în larg gemând mugetele geamandurilor; urlă prelung căinii furtunii marine și, pe cea mai îndârjită porțiune a Pontului Euxin, marinarii își fac cruce la proră, privind în față răsăritul.¹

**2 octombrie 1932, ora 22,00,
„Program de seară”.**

**Text manuscris, cu adnotări, semnat Claudia
Millian, Arhiva SRR, dosar 9/1932**

¹ Microfonul vagabond, Societatea română de radiodifuziune, București, 1998, S.C. Publirom S.A., p.82-83

Ovidius în viziunea lui Eugene Delacroix

■ Constantin BOTEĂ, CANADA

Opera lui Ovidius și-a lăsat amprenta printre autorii Europei pentru următoarele 16-17 secole după moartea sa, survenită în anul 17 AD, la Tomis - Constanța. Au fost însă și o mulțime de pictori captivați de viața și opera renumitului poet.

Unul dintre aceștia, Eugene Delacroix, a fost fascinat întreaga lui viață de personalitatea lui Ovidius. Interesul neobișnuit al lumii literare și artistice pentru scrierile lui Ovidiu a fost generat, în mare parte, de monumentală lucrare, *Metamorfoze*.

Metamorfozele lui Ovidiu reprezintă o adevărată Biblie pentru scriitori, poeți, pictori, compozitori, de-a lungul istoriei. În această operă, imaginația poetului ne transportă de la începuturile lumii, Geneza, până în timpurile Romei lui Virgil, Cicero, Horațiu, Iulius Cezar, Octavian Augustus. Inspirat de școala greacă și romană și studiind manuscrise unice de valoare inestimabilă (multe fiind acum pierdute, ascunse sau distruse), Ovidius oferă eternității, prin *Metamorfoze*, o sursă permanentă de inspirație pentru lumea literară și artistică. Găsim în această lucrare, pe lângă frumusețea exprimării, detalii, persoane reale și legendare din trecutul deseori de nepătruns al istoriei umane, detalii care ar fi fost permanent pierdute fără creația incomparabilă a *Metamorfozelor*.

Datorită acestei „mine de aur” istorice și literare a lui Ovidius, pictorul romantic Eugene Delacroix a făcut o pasiune de o viață pentru opera acestuia, încercând să intuiească cum și-a trăit poetul ultimii ani de viață la Tomis-Constanța.

La vremea exilului lui Ovidius, Tomisul și toată zona prezentă a Dobrogei de azi erau proaspăt cucerite și integrate în Imperiul Roman, fiind considerate o zonă strategică pentru siguranța granițelor Imperiului. De menționat că Dacia a fost cucerită și inclusă în Imperiul Roman abia după circa

Eugene Delacroix, Ovidius printre sciți

100 de ani de la moartea lui Ovidius. La sosirea poetului la Pontul Euxin (Marea Ospitalieră), Orașul Tomis și zonele învecinate erau un amalgam de comercianți greci, de sarmați, sciți, geto-daci etc. care utilizau limba getică pentru comunicare în acest mozaic de popoare.

Delacroix decide să înceapă lucrul la pictura legată de viața lui Ovidius la Tomis și termină tabloul în 1859, cu titlul „**Ovidius printre sciți**”. Pictura este primită cu comentarii amestecate, venite din lumea admiratorilor de artă sau a publicului larg. Probabil că pictorul nu a fost în largul său când a constatat că sunt voci critice la această lucrare dedicată lui Ovidius, poetul pentru care el avea o admirație specială. Din acest motiv, își va remonta inspirația, iar în 1862 termină a doua variantă „**Ovidius printre sciți**”, cu intenția de a cuceri admirația unanimă a criticilor. Face schimbări destul de importante în această a doua alternativă, atât din punctul de vedere al personajelor din pictură, cât și la nivelul varietății culorilor, care devin mult mai vivante.

Mulțumită acestei captivante picturi a lui Delacroix, noi, cei de azi privind-o, ne putem imagina cum s-ar fi putut desfășura o zi din viața lui Ovidius la Tomis într-o frumoasă zi de vară.

Mai întâi, hai să vedem cum decurgea o zi din viața adolescentului Ovidius la Roma, când se afla

sub tutela consulului Marcus Valerius Messalla Corvinus.

Ovidius era așteptat să-și facă datoria zilnică denumită **salutatio** față de protectorul său. Acest ritual roman în societatea selectă din perioada respectivă cerea ca tânărul protejat să se trezească dimineața devreme, iar după igiena matinală să își aranjeze toga și să meargă în sala principală din vila lui Valerius Messalla. Urmând ca patronul să-și facă apariția, servitorii îi ofereau un coș cu micul dejun, apoi primea bani, fapt ce reprezenta dependența protejatului față de patron. Odată făcându-și apariția, patronul schimba câteva cuvinte cu Ovidius, i se puneau întrebări și era încurajat să spună dacă are vreo dorință sau cerere de rezolvat. Urma ca apoi Ovidius să fie inclus în anturajul care îl însoțea pe Valerius Messalla până la forum, unde consulul își desfășura activitatea zilnică de afaceri și administrație juridică.

După ce își termina obligația de **salutatio**, Ovidius se retrăgea și își continua ziua cu studiul și celelalte elemente legate de educația lui la Roma.

Acum, dacă vrem să reconstituim o zi din viața lui Ovidius la Tomis, să apelăm la viziunea lui Delacroix din pictura „**Ovidius printre sciți**”.

Ne putem închipui că aici, în pictură, era un loc preferat al lui Ovidius, unde îi plăcea poetului să-și petreacă ziua, cugetând și scriind *Tristele și Epistole de la Pontus*. Unde putea fi acest loc în zona Tomisului? Se poate vedea o zonă cu apă pe fundalul picturii, deci gândul ne poate duce undeva pe malul mării sau, de ce nu, undeva pe malul ghiolului mic sau al ghiolului mare, ambele zone limitrofe cetății Tomis.

Ovidius a fost **relegat** la Tomis de către împăratul Octavian Augustus. A fi relegat era o formă mai ușoară de pedeapsă în sistemul juridic roman, averea și banii celui pedepsit rămânând intacte. Aceasta presupune că Ovidius, la vremea când a fost relegat/exilat la Tomis, era un om avut, iar soția lui, de familie nobilă, i-a fost un puternic suport moral pe tot timpul exilului.

Se știe că Ovidius, cu fiecare corabie care venea dinspre Roma și ancora la Tomis, primea bani, lucruri și scrisori de la soție și prieteni. Cu aceștia, și-a procurat un loc decent de locuit, avea prieteni printre personalitățile și oamenii cu stare din cetatea Tomis. Într-adevăr, iarna era teribil de grea pentru Ovidiu, acesta fiind obișnuit cu o climă mult mai blândă, precum cea de la Roma, dar vara - după cum știm și după cum reiese din pictura lui Delacroix - lucrurile arătau mult mai frumoase.

Să ne imaginăm că locul unde Delacroix ni-l înfățișează pe Ovidius înconjurat de localnici este situat undeva, pe malul lacului, între Constanța și localitatea Ovidiu.

Casa lui Ovidiu la Tomis era situată la periferia cetății, iar lui îi plăcea să iasă zilnic în aer liber și să scrie sau să mediteze. După ce s-a trezit în ziua respectivă, poetul se deplasează ca de obicei la locul favorit, lângă apă, acolo unde locuitorii îl aveau de acum ca pe un zilnic obișnuit, dar straniu, transplatat printre ei. Trecuseră ani de zile de când se afla exilat la Tomis, iar poetul stapânea deja limba localnicilor, care la început i se părea atât de neprietenoasă, dar acum și-o însușise, ajungând deja să scrie poezii în limba getică, dar din păcate s-au pierdut.

În acea zi frumoasă de vară, poetul a mers pe jos de la casa lui, cale de jumătate de oră, până la locuințele localnicilor de lângă apă, un loc cu un peisaj campestru, relaxant pentru Ovidius, care era permanent deprimat din cauza străinătății. După câteva vorbe schimbate cu localnicii, poetul se întinde pe iarbă și în timp ce scrie și meditează, o femeie tânără și soțul său, tatal ei ori servitorul lui, îi oferă mâncare și fructe. Este îmbrăcat în togă romană albastră, care îl prezintă ca pe un personaj fascinant, venit de pe altă lume, și cu care oamenii locului se obișnuiseră. Localnicii, din cele inspirate de Delacroix, îl tratează cu simpatie și curiozitate în același timp.

Peisajul inspiră ceva pastoral și nomadic, case de lemn pe fundalul picturii, cu oameni care se retrag spre locuințele lor. În față se află o iapă pe care o mulge un bărbat, laptele de iapă fiind o importantă sursă de hrană pentru sciți și sarmați. Un copil cu un câine se alătură grupului ce îl înconjoară pe poet, la care se adaugă câțiva oieri ce se odihnesc, în timp ce o mamă și copilul acesteia îl contemplează pe Ovidius, care radiază blândețe și resemnare celor din jur. Se văd și militari în jur, fapt ce sugerează că Tomisul și zonele înconjurătoare sunt protejate și pregătite împotriva incursiunilor din partea triburilor de atacatori venind din Nord.

După o perioadă prelungă de relaxare printre prietenii localnici, Ovidius se retrage spre casă, unde își continuă rutina zilnică, scriind, întâlnind negustorii greci cu care legase prietenii, petrecând noaptea singur, visând la ziua când își va revedea familia și prietenii din Roma unde, cu ani în urmă, fusese admirat și iubit ca poet, persoană și.... **niciodată uitat.**

Florentin Sîrbu

Ana Maria ȘTEFAN

Născut de ziua regalității, pe 10 mai 1973, Florentin Sîrbu este profesor al Centrului Cultural Județean Constanța și își desfășoară activitatea pedagogică la secția de Arte Vizuale.

Talentul artistic și l-a descoperit la vârsta de 12-13 ani, perioadă în care urma cursurile de aeromodele la Casa Pionierilor din Giurgiu, orașul natal, întrucât de mic avea pasiunea să modeleze și să dea viață obiectelor.

Ne mărturisește cu nostalgie: „Cu toate că eram fascinat de aerodinamică, într-o zi, după terminarea cursului, în timp ce mergeam în drum spre casă împreună cu un coleg, ne-am oprit la o biserică să admirăm icoanele. Acesta a fost primul contact cu pictura, sau momentul decisiv în care mi-am dat seama că vreau să pictez. Ulterior, am început să pictez din ce în ce mai des acasă, după imagini.”

Deși a fost îndrumat de părinți către o altă meserie, și-a urmat pasiunea, iar din anul 2004, la îndemnul soției care este tot artist plastic, a început să picteze mult mai mult.

Mai târziu, în anul 2006, a fost admis la Facultatea de Arte Plastice la Universitatea „Ovidius” din Constanța urmând apoi studiile de masterat la Universitatea Națională de Arte București în cadrul Facultății de Arte Plastice Decorative și Design, secția Ceramică, iar în prezent este doctorand la Universitatea Națională de Arte din București și membru al Uniunii Artiștilor Plastici și din 2017 este Președintele Filialei Constanța Unu a Uniunii Artiștilor Plastici din România.

În cadrul Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, Florentin Sîrbu este profesor de pictură, iconografie, grafică și ceramică, secție pe care de altfel el a înființat-o la venirea sa ca profesor în această instituție.

A participat la nenumărate expoziții dintre care evocă cu nostalgie:

Profesorul Florentin Sîrbu alături de câțiva cursanți

Expoziții personale

- -2013 – Expoziție de ceramică “Început”, Galeria Ion Nicodim, Constanța
- 2011 – Expoziție de ceramică la Hotel “Amphora”, Vama Veche
- 2006 – Expoziție de icoane la Galeria “President”, Mangalia

Expoziții de grup

- 2016 – Bienala Internațională Ion Andreescu, Buzau
- 2014 – Bienala de Artă Contemporană Varna, Bulgaria
- 2013 – Expoziție de grup – Art Gallery Varna, Bulgaria
- 2012 – Salonul Național de Ceramică “Costel Badea”, Galeria Ion Nicodim, Constanța – unde a obținut premiul salonului
- 2010 – Decembrie – Salonul de iarnă U.A.P. București, Galeria Orizont
- 2010 – Octombrie - În memoriam Costel Badea, expoziție de ceramică, Constanța, unde a obținut premiul pentru debut
- 2010 – “Artistul la lucru în România 2”, Galeria Apollo București
- 2009 – februarie – Artiști români, Biblioteca Națională din Sofia, Bulgaria
- 2009 – ianuarie – Sofia, Galeriile de Artă

UAP, Bulgaria – expoziție de ceramică

- 2008 – “Spațiul dobrogean”, Veneția – Institutul Cultural Român – Lo spazio di Dobrugia nell ambito della modernita

De asemenea, a obținut premii importante în cadrul unor expoziții importante, printre care în 2012 – Premiul Salonului Național de Ceramică “Costel Badea”, Constanța, 2010 - Uniunea Artiștilor Plastici din România – Premiul pentru debut “Ion Nicodim”, Arte Vizuale 3

Este foarte apreciat de cursanți pentru prestația sa profesională și susține cu tărie că dintotdeauna a fost atras de profesia de dascăl. Decizia de a fi profesor a venit în urmă cu șapte ani pentru că își dorea să transmită tinerei generații tot ceea ce a acumulat de-a lungul anilor de studiu. De altfel, și-a dorit dintotdeauna să deschidă gustul pentru artă în oameni, de a-i încuraja să-și urmeze visul, de a-i ajuta să-și fructifice talentul și totodată de a se exprima liber. Orele cu profesorul Florentin Sîrbu se desfășoară într-o manieră relaxată, având o relație de prietenie cu elevii, cu care organizează foarte des expoziții, tabere de creație, documentare în muzee sau ateliere de creație în natură. De asemenea, a participat cu elevii Centrului Cultural „Teodor T. Burada” la nenumărate expoziții-concurs unde talentul și perseverența au fost apreciate la nivel înalt, elevii obținând distincții importante.

Două dintre momentele importante din cariera sa pedagogică despre care ne vorbește astăzi, sunt expoziția de Pictură desfășurată recent și experimentul de ardere a lucrărilor din ceramică, efectuat, în colaborare cu Muzeul de Arheologie din Mangalia, unde s-a realizat refacerea fluxului tehnologic de ardere arhaică.

Am fost curioși să știm care îi sunt artiștii preferați. Întrebarea noastră îl încurcă, îi este greu să aleagă și totuși ne răspunde: „Sunt mulți, dar apreciez enorm artiștii români”. Se declară fascinat de culoarea și tușa marelui artist Ciucurencu fiind, de asemenea, un mare admirator al lucrărilor lui Ion Nicodim și Brâncuși pe care îl consideră *sculptorul român cu contribuții covârșitoare la înnoirea limbajului și viziunii plastice în sculptura contemporană*. Atunci când realizează lucrări, (de pictură, ceramică sau grafică), îi place să fie singur și să asculte muzică clasică, iar uneori revine asupra lucrării în funcție de subiectul ales pentru că „după un timp, se poate întâmpla să vezi altfel lucrarea”.

Timpul liber și-l petrece alături de familie, însă cel mai mult poate fi găsit în atelier, locul unde își desfășoară activitatea creatoare.

L-am întrebat de asemenea ce muzică poate fi

asociată cu lucrările sale și datorită firii sale, uneori extremiste, și răspunsul a fost pe măsură:

„Ascult foarte mult rock, anumite lucrări exprimând zbucium, iar altele putând fi asociate cu sunetul cald și relaxant al muzicii clasice pe care de asemenea o ascult în timp ce lucrez.

Artistul Florentin Sîrbu se remarcă cu picturi generoase și vibrante care, prin paleta sa cromatică plină de lumină, prin poziția artistică înnoitoare, precum și printr-o scânteietoare expunere a limbajului, a reușit să transmită privitorului un mesaj umanist de mare calitate. Marele aport inovator pe care îl aduce în lucrările sale este metamorfozarea obiectelor devenind astfel opere de artă.

„Îmi place să dau un alt înțeles obiectelor (utilitare) transformându-le în lucrări de artă”.

Mărturisește că se desparte cu greu de lucrările sale, iar atunci când o face, simte deopotrivă bucurie și tristețe: bucuria de a dăruia o parte din sufletul artistului și tristețea de a se despărți de lucrarea respectivă.

Îi place sportul, este o fire activă, iar o altă pasiune, descoperită recent în ultimii doi ani, este ciclismul. Îl ajută să se detașeze de cotidian, să se relaxeze, îmbinând astfel utilul cu plăcutul. De altfel, Florentin face parte din Asociația de Bicicliști Amatori „Bike Rehab”.

Este o fire modestă și nu-i place să vorbească despre sine, lăsând acest aspect în baza lucrărilor sale. Cursanții cu care are o relație specială îl descriu ca fiind o fire calmă, dar cu foarte multă personalitate. Un artist cu resurse multiple, cu sensibilitate și autoritate artistică care reprezintă o prezență constantă în lumea artelor vizuale, neputând sta deoparte lucrând neconținut, descoperind noi modalități originale de a se exprima, fructificându-și talentul și pasiunea neobosit.

Ambițios și perfecționist, la momentul actual, Florentin Sîrbu depune o muncă de cercetare în cadrul doctoratului pe care îl urmează la Universitatea Națională de Arte din București, lucrarea sa „Continuarea tradiției și tehnologiei antice. Transformarea materialului prin ardere”, înmănunchind preocupările constante în ceea ce privește pictura, grafica și mai ales ceramica. Nu își poate imagina viața fără artă și nu se vede făcând altceva, domeniul artelor vizuale (în special) aducându-i împlinire atât pe plan profesional cât și spiritual. Se consideră un spirit liber, nu are idei preconcepute și nu-i place să fie constrâns, iar lucrările sale exprimă de fiecare dată starea în care se află în momentul creării.

Sergentul Vasile Leonte din Dumbrăveni pe frontul celui de-al Doilea Război Mondial

■ dr. Lavinia DUMITRAȘCU

Momentele glorioase ale soldaților români pe care le citim în cărțile de istorie reprezintă vârful icebergului. Poate fiecare dintre ei a plecat cu dragostea de țară și dorința de a lupta pentru binele României adâncite în suflet. Pe parcursul bătăliilor însă au apărut lipsurile, durerile, dorurile, grijile și teama de moarte. Aceste sentimente sunt scrise sau simțite, cutremurător, în însemnările caporalului Vasile Leonte, pe care le-am completat cu amintirile fiului său, cunoscutul caricaturist constănțean Leonte Năstase.

Vasile Leonte s-a născut în 1912, la Dumbrăveni, județul Constanța. N-a făcut prea multă școală. Doar două clase. Copil fiind, într-o familie săracă de țărani, și-a construit singur o vioară. Mișcat, tatăl său i-a cumpărat una adevărată, cu care cânta la horele de duminică, din sat. Avea ureche muzicală. Cânta și din frunză și din solz și imita viețuitoarele pe care le cunoștea.

Până în armată a fost cioban. Satisfăcându-și stagiul militar, a cunoscut un ofițer, care avea drept hobby aparatele de fotografiat și fotografiatul. Nu-i plăcea însă culoarea galbenă care-i rămânea pe mâini după dezvoltat. L-a mișcat istețimea soldatului Vasile Leonte. L-a luat ucenic și l-a învățat. Așa a ajuns Vasile Leonte fotograf și și-a câștigat, astfel, pâine vreo 2-3 ani. Trăind într-o zonă de graniță, cam pe la începutul celui

de-al Doilea Război Mondial, s-a interzis fotografierea în aer liber. Așa că a fost nevoit să renunțe la această meserie.

Vasile Leonte a simpatizat cu mișcarea legionară, ceea ce i-a creat probleme după „divorțul” lui Antonescu de legionari și în timpul regimului comunist.

A avut și 3 ha de pământ la Dumbrăveni, pe care, după instaurarea regimului comunist, le-a băgat în CAP. A muncit la Canalul Dunăre-Marea Neagră.

În ceea ce privește familia, Vasile Leonte a avut trei soții. Spunea că din cauza deselor concentrări și a războiului. De fiecare dată când a venit acasă, însurat fiind, ba soția plecase cu altul, ba îi vânduse totul - crezând că nu se va mai întoarce. Din cele trei căsătorii, a avut 6 copii.

Când s-a închis șantierul de la Canal, Vasile Leonte s-a dus la sora sa, care stătea în comuna constănțeană Mihail Kogălniceanu. Cu cei cinci copii. Relațiile s-au înrăutățit și i-a fost repartizat un fost grajd naționalizat, din care și-au făcut o locuință cu două camere. Mai târziu, și-au făcut o casă „la stradă”. Vasile Leonte muncea ca pontator la SMA. Pentru a-și rotunji veniturile, era și tractorist și se ocupa și cu aprovizionarea cu motorină, piese de schimb etc. Lucra și ca fotograf la „cooperatie”, străbătând satele dobrogene: Nicolae Bălcescu, Dorobanțu, Seimeni, Băltăgești etc.

Vasile Leonte

A ieșit la pensie la 60 de ani. Ne uimesc însemnările – uneori critice și pertinente - ale acestui țaran fără prea multă școală, despre personalitățile istoriei naționale, răscoala din 1907, viața politică interbelică, situația țăranilor în toate regimurile, situația deținuților politici după 1990, viața politică în perioada postdecembristă. Și este interesant că ne oferă surse din Arhivele Statului București.

A murit, de Alzheimer, în iunie 1998, după ce și-a scris memoriile care urmează.

*

Contingent 1934. Leonte Vasile fost încorporat în Regimentul 34 Infanterie Constanța, Compania 5. Acesta își amintește că a primit un echipament jerpelit, de felul celui cu care era echipată infanteria în timpul monarhiei.

Când a fost luat în evidență de sergentul Dinescu, a rămas mirat că, din toată grupa, doar trei știau să scrie. Mâncarea era proastă: de trei ori pe săptămână mămăligă cu fasole. Ca recrut, mânca „bătaie și degeaba”. Instrucția a făcut-o cu armă Lebel, pușcă mitralieră C.S.R.G., arme automate (Colt, Maxim) și Saint Etienne, arme obosite din Primul Război Mondial. În 1934-1935, a urmat Școala de cadre și a fost avansat la gradul de sergent. Odată cu contingentul 1935, a venit un nou comandant, colonelul Jinga Petre, om „aspru și drept”, care le-a schimbat în bine hrana și ținuta. Unitatea a fost dotată și cu arme noi, Z.B.-uri. Vasile Leonte a urmat Școala de specialități: armament greu, branduri și tunuri Breda, Bofors și Schneider. S-a eliberat în 1935.

În primăvara lui 1939 a „sunat” mobilizarea generală. În iarna lui 1939, Vasile Leonte din Batalionul 2, Regimentul 34 Infanterie Compania 5, împreună cu camarazii săi, au tăiat păduri, pentru a face abatize în calea tancurilor bulgare, pe Valea Batovei, la Teche, Alacłisi, Ecreneni

„În anul 1940 Marile Puteri ne-au părăsit, lăsându-i pe germani să ne ciopârțească țara. Am trăit cele mai grele clipe, conștienți că suntem pe picior de război. Dar cu ce să ne apărăm? Cele mai bune arme erau ZB, dar puține. Se rupea din trupul țării. Mie îmi încredințaseră o mitralieră Maxim, rusească. Pe o mobilă din Viile Noi, Constanța, să apăr aeroportul.

Atunci, în anul 1941, eram pe Dealul Taberei, la Cărmidăria Cucu, Cireșica de azi. Eram comandantul grupului de Comandă regimental, având sub pază și drapelul regimentului. Țara noastră colcăia de nemți, ca la ei acasă. Zilnic auzeam cum țări bine dezvoltate cădeau pradă nazismului. Dar, în iunie, a sosit și ora H, când Mareșalul Antonescu a ordonat trupelor române să treacă Prutul. Dar politicienii istoriei, în loc să treacă Prutul, au trecut peste mări și oceane. (...) Iar noi, oamenii de rând, fără să fim monitorizați, fără arme moderne, am umplut sacul cu merinde - cu o pâine neagră și cu praz -, am plecat cu regimentul nostru să ajutăm luptătorii din Delta Dunării. Până să ajungem la Săcele, pe o ploaie necruțătoare, am fost anunțați că Delta a fost recuperată. Cât am stat pe Dealul Taberei, am primit botezul focului din partea aviației și a unei flote pe mare. Ne-a scăpat stăpânul văzduhului, Agarici, iar de flotă, artileria de coastă. După ce trupele române au cucerit Delta, Regimentul 34 Infanterie a fost anunțat să se retragă la Bălcescu, de unde ni s-a dat drumul acasă. Ni s-a spus să ne îmbrăcăm în haine civile. Dar hainele civile erau la Constanța. Am fost nevoit să cer unei femei o față de pernă, i-am tăiat

colțurile, am tras-o pe mine, băgând picioarele prin colțurile pernei. Așa am plecat acasă până la noi ordine.

La sfârșitul lunii august am fost chemat și în iarna lui 1941 ne-am luptat cu zăpada. Care nu se mai termina.

Pe la sfârșitul lunii mai, a început o instrucție mai severă. Făceam parte din Compania de armament greu antitanc. Comandant era căpitanul Scipione Gheorghe. Mi s-a încredințat comanda tunului antitanc Brenda.

La 4 septembrie 1941 am fost anunțați că vom pleca peste două zile. Următoare zi ne-a împărțășit un preot militar. Pe 6 septembrie am fost îmbarcați din gara Constanța. Eram în Divizia 9 - comandant de divizie era generalul Panaitiu -, Regimentul 34 - comandat de colonelul Jugănarul. Plecarea trenului spre front a fost grea atât pentru cei mai în vârstă, cât, mai ales, pentru „copiii Dobrogei” din contingentele 42 și 43. Până să se dezmeticească, au ajuns la Cernăuți. De aici, au trecut granița cu Polonia. Au ajuns la Lemberg, un oraș frumos cu multe ramificații de căi ferate, cu trenuri pline de militari germani, italieni și români. Cei germani și italieni aveau uniforme frumoase și mergeau în vagoane dormitoare. „Noi, în bovagoane. Ne strigau că suntem țiganii lui Antonescu”. Vasile Leonte își amintea de copiii polonezi, care cerșeau hrană de la soldați. De la Lemberg, au ajuns pe Nipru, la Petrovski, apoi la Stalin, unde au debarcat, trecând Donețul și s-au oprit într-un satuc.

Aici au fost carteruiți la un bătrân, care, de la prima vedere, i-a rugat să ceară ce doresc, nu să fure. Avea experiență, probabil. Vasile Leonte și-a adus aminte că preotul care-i spovedise la plecare le spusese să nu primească nimic de la ruși, pentru că-i pot otrăvi. Și mai spunea că aceștia nu au copii, deoarece, la naștere, erau luați și duși la creșă. Nici

icoane n-ar fi avut, iar cei ce aveau, scosese ochii sfinților. Speriați de aceste imagini preconcepute, au refuzat țuica bătrânului, care insista. Și-a dat seama, a băut el primul, iar Vasile Leonte a luat băutura și a împărțit-o oamenilor săi. Bătrânul rus i-a invitat în casă. Din nou a intervenit teama. Vasile Năstase a intrat cu alți patru caporali și un soldat care știa limba rusă. S-a mirat când a văzut icoanele rusești, cu sfinți cu ochi. Casa era plină cu poze de familie. Bătrânul avea patru băieți și trei fete. Dintre băieți, doi erau morți în luptele de la Odesa, iar despre ceilalți doi plecați pe front nu mai știa nimic.

A doua zi, au plecat spre Don. Între Doneț și Don era Bazinul Donețului. În multe locuri, tranșee săpate în cărbune. Se mergea destul de greu prin nisipul negru. Comandantul de pluton, Ștefănescu Gheorghe, a dat ordin să se cânte. Nu realiza că soldații abia puteau merge și nici nu puteau ține cadența cântecului, pășind anevoios prin nisip. După mai multe zile, pe drum au început să se vadă, din ce în ce mai des, mașini distruse, tancuri, căruțe, muniții împrăștiate pe câmp. Se apropiau de pozițiile de luptă. Colonelul Jugănarul i-a avertizat că se apropie de zona cea mai periculoasă și pot fi atacați prin surprindere.

Pe 10 octombrie, Regimentul 34 Infanterie ocupa poziție de luptă la cota 228 la Don. În stânga poziției lui Vasile Leonte se afla Compania a 5-a - condusă de căpitanul Lică Rădulescu -, mai sus, observatorul Regimentului 13 Infanterie și Compania 6 - comandată de căpitanul Poieraru. În dreapta sa, se afla Compania Pionieri și Compania 2. Grupa sa „avea în putere” tunul antitanc Brenda. În jurul orei 16, tot regimentul era gata de luptă. Nu fuseseră atacați. Dar, un ofițer comandant de pluton din Compania 2 a cerut permisiunea comandantului de companie să atace. Deși a fost refuzat, acesta a ordonat plutonului să iasă la atac. Era înspre seară. Când au ieșit din șanț, rușii s-au dezlănțuit. Aveau un baraj de artilerie și branduri pe toată linia frontului. Din plutonul respectiv au mai supraviețuit doar 7-8 soldați, cărora colonelul le-a dat drumul acasă.

În ziua următoare, comandantul i-a ordonat lui Leonte Vasile să mute tunul pe linie cu trăgătorii. Acesta i-a atras atenția că este o țintă prea mare și va fi reperat de inamic. La insistențele comandantului, Vasile Leonte i-a spus să meargă înainte să-i indice locul unde dorește să pună tunul. Rușii au lansat câteva proiectile de brand asupra lor. Dându-i dreptate, comandantul i-a ordonat să facă releu, din 50 în 50 de m, iar, când încep operațiunile de luptă, să scoată oamenii, iar el să-i prezinte, prin releu, care este situația. De asemenea, i-a cerut să numească

soldați care să sape gropi individuale ca, atunci când se declanșează luptele, să treacă pe releu. După două zile, s-a dezlănțuit un potop de branduri și artilerie. Toată atmosfera era încărcată cu schije și fum. Nu se putea respira. *„Un releu a sărit primul. Nu a reușit să iasă bine și a căzut în fața tranșeei. A urmat al doilea. La fel. Al treilea a fost grav rănit. Atunci am ordonat să nu mai iasă nimeni.”* După încetarea focului, comandantul l-a acuzat că nu a respectat ordinul din încăpățănare. Au urmat două zile de liniște. În cea de-a treia, ofițerul a venit să facă inspecția armelor. Erau murdare. I-a atras atenția arma soldatului Pîciu Vasile. I-a trântit-o în cap și sângele a început să șiroiască. Vasile Leonte i-a spus că sunt deja deajuns de însângerați. Ofițerul s-a supărat și a cerut ca nimeni să nu mai tragă fără ordinul lui.

În jur de 15 noiembrie, generalul Panaitiu a dispărut, iar rușii cereau ca românii să se predea, că erau, oricum, vânduți.

Pe 16 noiembrie era o ceață groasă și chiciură. Inamicii au profitat. Nu au mai pregătit atacul cu armament greu, ci au intrat pe firul văii, prin Companiei Pionieri. În zori, buimac de somn, Vasile Leonte a văzut ceva mișcându-se pe firul văii. *„M-au trecut fiorii. Am îndreptat tunul jumătate dreapta și am dat drumul la lovitură. Am trezit tot lanțul de trăgători. Rușii, protejați de firul văii și de ceață, pătrunseseră în spatele Companiei Pionieri. A intrat în luptă și Compania 2, din care au căzut prizonieri vreo 20 de ruși. După circa 2 ore de luptă, s-a restabilit liniștea.”* Vasile Leonte a fost tras la răspundere de comandantul său că nu a respectat ordinul de a nu trage fără acceptul său și a fost chemat și dus la Tribunalul Militar. Pe drum, a fost dezarmat. A fost dus într-o hrubă săpată sub un deal. La intrare erau câțiva soldați români morți. Era prezent și ofițerul și erau așteptați comandantul de companie și cel de regiment. Un magistrat a început să-i pună întrebări legate de faptul că a oprit soldații să iasă la releu, că a comentat la controlul armelor, când colegul său a fost umplut de sânge, că a tras fără ordinul superiorul său. Vasile Leonte a explicat fiecare învinuire în parte. Au venit și colonelul și căpitanul Scipioni. Colonelul a spus că Vasile Leonte merită, de fapt, o decorație. Acesta a crezut că va fi împușcat și de frică i-au *„pleznit buzele”*. Comandantul său de regiment i-a și adus, din fundul hrubei o decorație „Bărbăție și credință”. Ofițerul reclamant nu a comentat nimic.

Pe 18 noiembrie, pe cota pe care unitatea o apăra, inamicii ruși au deschis un foc cumplit, reușind să pătrundă în dispozitivul Companiei 5, condusă

de căpitanul Lică Rădulescu. Acesta îi îndemna pe soldați să nu cedeze. Luptele se desfășurau la 100 m de semnatul amintirilor. Căpitanul Scipioni i-a dat ordin să oprească trei servanți la tun, iar restul să ajute Compania 5. Au intrat în luptă și de la Compania 6 și un pluton comandat de căpitanul Poenaru, de la Compania Pionieri, cu aruncătoare de flăcări. Cu acest ajutor, Compania 5 și-a restabilit poziția. Cu mulți răniți și morți. Din compania lui Vasile Leonte, Bodeanu Ion a rămas fără o mână și lui Pîciu Oprea i-a trecut un glonț prin genunchi.

Luptele nu au încetat. Pe 22 spre 23 noiembrie noaptea, grupa sa a fost solicitată să susțină retragerea detașamentului condus de Jugănaru - deoarece acesta fusese numit să conducă după dispariția generalului Panaitiu. Aceasta a fost ajutată de două grupe de pușcași. După retragere, unitatea sa a deschis un foc violent asupra inamicului, pentru a-l intimida. Dar, în dreapta grupei lui Vasile Leonte, rușii au spart frontul printre Divizia 14 și Regimentul 40 Infanterie, înaintând, pentru a cădea în spatele unității care deschisese focul. În această situație, au oprit focul, au înhamat caii la tun și pe cheson și, călare, au reușit să scape de încercuire. Erau, însă, urmăriți de cavaleria rusă. Norocul a fost că Regimentul 25 Infanterie a deschis focul asupra lor și i-a respins. Pentru că Regimentul 13 Infanterie nu a mai avut muniție să-i susțină, au trebuit să treacă la lupta corp la corp în rândurile infanteriei. Tunurile le-au rămas la Frunza și la Balșoi. Presiunile rușilor creșteau. Muniție nu mai aveau. Și nici hrană. Mâncau grâu de sub zăpadă. Depozitele de muniție și de hrană fuseseră bombardate de aviația rusă.

În retragere, Vasile Leonte a luat parte la luptele de la Rubaschin și de la Frunze. La Rubaschin, căpitanul Scipioni l-a trimis pe acesta și pe Roșu Vasile, cu două lăzi de grenade să le monteze focoase. Șoseaua Rubaschiului era cam la 200 m. S-au dus în șanțul șoselei, s-au îndepărtat unul de altul și au început treaba. Vasile Leonte s-a așezat jos imediat. Roșu mai era încă în picioare. Un proiectil de brand a explodat în apropierea lui. S-a prăbușit la pământ. Vasile Leonte a fugit la el. Era căzut într-o rână, iar mâțele erau împrăștiate în zăpadă. L-a întors cu fața în sus, i-a luat mâțele, cu zăpadă cu tot, și i le-a băgat în burtă. L-a înfășurat bine cu mantaua și se uita, neputincios, cum camaradul său se bătea cu moartea. A apărut caporalul Stoica Constantin cu căruța cu hrană. L-a rugat ca, la întoarcere, să-l ia și pe Roșu în căruță. Între timp, a trecut o ambulanță sanitară germană. L-a ieșit în față și l-a rugat pe infirmier să-l ia și pe rănit. Acesta i-a arătat că avea două rânduri de țargi, pline cu răniți. Erau așezați

și pe dușumea. Până la urmă, l-a luat și pe Roșu. Vasile Leonte a montat focoasele și le-a dus, târâș, până la companie, unde a raportat căpitanului ce s-a întâmplat.

Pe șoseaua Rubaschin îi hărțuiau rușii. Colonelul Jugănaru a hotărât ca, după înserare, să contraatace, în speranța că rușii vor crede că românii le-au venit ajutoare. Spera ca ei să oprească hărțuiala, să-și facă adăposturi, timp în care românii să se retragă mai în voie. Au contraatacat cu câte cinci gloanțe în cartușieră și cu trei la pușcă. Au reușit astfel să se retragă, păcălindu-i pe ruși, care au rămas să-și facă adăposturi. Când s-a luminat de ziuă, în apropierea unui sat, i-a surprins aviația rusă. Era ziua de Sfântul Nicolae. A murit pe loc comandantul de tun Zmaranda Nicolae, iar comandantul de tun Muneanu Ilie a rămas fără picioare - Vasile Leonte l-a întâlnit după război. Îl părăsise soția, pentru că nu avea pensie, și rămăsese cu două fetițe.

Vasile Leonte era în dispozitivul Diviziei 7, ca rezervă. Pe 19 decembrie, un obuz care a explodat l-a îngropat de viu. Dar, pământul care l-a acoperit l-a adormit. Colegii l-au scos din pământ. La 10 seara s-a ordonat încolonarea. Erau flămânzi și înghețați. Unii credeau că-i duc pentru refacere, alții că-i trimit în țară. Nici colonelul nu știa mai mult.

În zorii zilei de 20 decembrie 1942, li s-a ordonat să intre în luptă, pentru a susține retragerea unor detașamente germane. Erau în satul Cerniceskaia. Au ajuns la o prăpastie care avea o singură trecătoare. S-au suit pe deal și au fost descoperiți de artileria rusă. Nici nu ajunseseră unde aveau ordin. Au ocupat poziție de luptă, dar artileria rusă i-a obligat să se retragă aproape de prăpastie. În spatele crestei au pus tunurile în bătaie. Erau orele 10-11. Cavaleria rusă a apărut din stânga. Venea cu o viteză uimitoare, de se vedeau numai caii, nu și oamenii. Românii au deschis foc, cu toate tunurile antitanc. Efectul a fost năpraznic. L-au pus pe fugă. Până seara a fost liniște. Seara a sosit caporalul Ursu Ion din Dobromir, județul Constanța, cu puțină mâncare și țuică. Erau înfometați, așa că, fiecare cum bea, cădea din picioare. Pe sergentul lancu Constantin din Făcăieni, Ialomița, abia au reușit să-l ridice.

După ce s-a înnoptat, au primit ordinul să atace. Au plecat de la trecătoare și s-au răspândit în trăgător, cu tunurile după ei. Au mers până la 200 m de poziția rusă și s-au oprit. Era ger, iar mantaua cu care Vasile Leonte plecase, pe 6 septembrie, din Constanța, nu mai ținea de cald. L-a întrebat pe sublocotenentul Cotrumbă ce să facă. Răspunsul a venit sec: „Stăm”. Dar erau prea aproape de ruși.

Sublocotenentul le-a ordonat să-și sape adăposturi. Așa că, Leonte Vasile le-a comunicat colegilor și au făcut un șanț de cca 10-15 m lungime și adâncime de trecea de genunchi. Au venit câteva tunuri germane. Au trecut pe lângă ei și au intrat în luptă cu rușii. Tancurile germane au fost distruse. Rușii au înaintat cu tancurile. Românii nu le-au atacat, crezând că sunt nemțești. Ajungând la 40 m de ei, au deschis focul. Românii au intrat în șanț, iar cei care nu au avut adăpost, au fugit pe unde urcaseră dealul, pentru că era mai ușor, deoarece zăpada era călcată. Tancurile i-au prins din urmă și i-au strivit sub șenile. Cei care au încercat să fugă pe lângă pistolari, după tancuri, au fost lichidați. Vasile Leonte și grupa sa au rămas în șanț. Tancul le-a sfărâmat tunul, dar ei au scăpat cu viață. *„Ascultam jalea care spârgea liniștea, amestecată cu zgomotul tancurilor și plânsetele celor răniți, care cereau ajutor”*. Infanteria rusă venea în urma tancurilor pentru a curăța terenul. Vasile Leonte și oamenii săi au hotărât să-și tragă cămășile peste mantale și, câte unul, prin flanc, să o ia după tancurile ruse, care se opriseră înainte să ajungă la prăpastie. Nu puteau trece decât prin trecătoare. Românii s-au oprit cam la 100 m de ele. Târâș, pe burtă, au trecut în fața lor. Îi ajunseseră foamea și oboseala. Au fost observați de tanchiștii ruși, care au tras câteva proiectile. Unul dintre acestea l-au lovit în plin pe caporalul Bică Victor. Românii au ajuns la râpă, au mers pe lângă ea și au trecut prin trecătoare. S-au întâlnit cu colonelul Jugănarul și sublocotenentul Andronescu Anton, care mai aveau un tun Brenda, ce scăpase ca prin minune. Și aveau și muniție. Dar, nu aveau servanți. La sugestia sublocotenentului Andronescu - care îi era ca un comandant -, colonelul i-a dat ordin lui Vasile Leonte să pună tancul în bătaie chiar în trecătoare. Era singura salvare. Vasile Leonte și caporalul Ghenea Harlambie, din Dăeni, județul Constanța, au pregătit acțiunea. *„Era liniște. Din când în când se mai auzea câte un strigăt disperat de la răniții care zăceau în zăpadă. Restul era liniște. Ne era gândul la cei de acasă. Și, dintr-odată, auzim bubuitul motoarelor. Inimile tresar, bat mai repede. Tremură carnea pe noi. Nu știam ce soartă o să avem. Veneau două namile, una după alta. Prima a intrat prin trecătoare și am dat drumul la prima lovitură, dar colosul a mers în continuare. Merg a doua și a treia lovitură. L-am așezat drept de-a curmezișul trecătorii. Văzând că am reușit imposibilul, am prins curaj să tragem și în al doilea, care era oprit cu partea dreaptă înspre noi. Eram bine camuflați.”* Au tras în continuare. La un moment dat, nu mai avea cordiță și, ca să nu scape

ținta, a împins cu podul palmei de tijă și reculul i-a luat pielea de pe podul palmei. Tancul a luat foc. Au luat-o la fugă, cu sângele șuroindu-i din palmă. Au intrat într-un sat, unde se vedea un foc mare. La intrare, au văzut cum niște localnici îl pansau pe un român și îi dădeau apă. Era rănit grav. Era caporalul Anica lordache, dintr-un sat de lângă Constanța. Când au ajuns în centrul satului, unde era focul, l-au găsit aici pe sublocotenentul Amăreanu Ion, care dirija focul la un depozit de alimente. l-au cerut ceva de mâncare. Li s-a spus să se alinieze câte doi și să meargă să mănânce. N-au apucat, pentru că au fost înconjurați de artileria rusă. Tancurile n-au mai putut trece și au deschis foc asupra lor. Românii au luat-o la fugă. Au dat de un convoi de mașini germane. Ghenea s-a urcat într-una, dar Vasile Leonte n-a reușit. A urcat într-alta, dar acesteia i-a murit motorul, așa că a sărit pe aripa mașinii aflate în dreapta. Se ținea de radiator cu mâna stângă. Mai avea cca 200 m până la marginea satului, când rușii au deschis din nou focul asupra lor. *„Lui Friț”* i-au spart parbrizul și i-a atins și radiatorul. Nu l-au rănit pe Vasile Leonte. După 7-8 km, s-a oprit motorul. *„Friț”* i-a izolat celulele sparte. Lua zăpadă de jos și o pune în radiator, iar Leonte Năstase o împingea. A pornit. *„Fritz”* și-a tăiat o felie de pâine, a pus unt pe ea și câteva feliuțe de salam. A mâncat singur.

După vreo 20 de km, un german oprea mașinile care treceau și dădea jos românii. Erau mulți români. Între ei, și Ghenea. Au luat-o, împreună, spre Cășari, în urma unei coloane germane de tunuri grele, trase de cai. La un moment dat, aceasta a luat-o la stânga peste câmp. Ghenea și Leonte le-au strigat să o ia spre Cășari, dar aceștia le-au răspuns: *„Cășari Caput Ruschi”*, adică în Cășari erau rușii. Tot după convoiul german, seara au intrat într-un sat. Au fost opriți de un jandarm, care se ocupa cu îndrumarea ostașilor români răătăciți. l-a trimis într-o casă, unde erau și alți soldați români și i-a spus să facă de pază noaptea, pentru a nu fi atacați de partizani. Acesta urma să-i anunțe dacă se apropiau rușii. La jumătatea nopții, i-a anunțat că trebuie să plece. În centrul satului, au dat de o coloană germană de mașini. Atât Leonte, cât și Ghenea au reușit să urce și au mers până s-a luminat. Atunci au fost observați și aruncați din mașină. Spre seară, au intrat într-un sat. O santinelă de la marginea satului i-a trimis să se prezinte la comandantul companiei. Era căpitan. Și era frânt. De beat. Acesta le-a spus că vrea să formeze o companie de grenadierii ca să oprească înaintarea rușilor. Vasile Leonte i-a răspuns că nu au cu ce să se apere de inamic, iar mâna îi era degerată. Nu s-a putut înțelege cu el, așa că s-a plâns de foamea care

devenise groaznică. Căpitanul i-a trimis la o grupă, de unde au fost alungați, deoarece nici soldaților de aici nu le ajungea mâncarea. S-au aciuiat pe lângă un ostaș care cocea turte. Cum acesta a refuzat să le dea și lor, au furat o turtă de paie. În timpul acesta, un curier de la companie i-a anunțat că, pe la 12 noapte, comandantul va da alarmă, să vadă cum se organizează compania. Cei doi au hotărât ca, în acest răstimp, să plece. După aventuri, au reușit. Turta au mâncat-o cu greu, deoarece era înghețată, dar foamea parcă era mai cumplită.

Când s-a luminat de ziuă, au intrat într-un sat. Un soldat român de la Transmisiuni i-a îndrumat spre căpitanul lui. Vasile Leonte i-a cerut să-i încadreze în unitatea sa. I s-a răspuns că el are destui oameni de care să aibă grijă, și i-a îndrumat spre un alt sat, Fesnikov. Cei doi au răspuns că nu mai pot să meargă de foame. Căpitanul le-a dat două pâini, pe care le-au mâncat fără să respire. Au plecat spre Feșnikov, unde era un corp de armată. Comandantul de gardă, plutonierul Lupușor, era din comuna constănțeană Plopeni. Le-a dat conserve. Nu știa nimic despre unitatea lor. Au dormit la corpul de gardă, dar au fost treziți, pentru că trupele ruse înaintau fulgerător. I-a îndrumat spre Morozovcaia, unde, după ce au fost alungați de un neamț, au fost primiți în casa unui bătrân rus, unde, într-o bucătărie, erau și alți militari români. Era o sobă de fier cu cărbuni. Bătrânul le-a dat câte o bucată de pâine și ceai. Peste noapte, au fost treziți de zgomot. Ghenea, care știa ceva rusește, i-a spus camaradului său că vorbește cu partizanii, care-i cereau să-i predea. Deși gazda a refuzat, într-un final nu a avut ce face. După ce i-au pus să-și deșarte ranițele și sacii, le-au luat munițiile și i-au întrebat cine sunt. Unul dintre ei știa bine românește. Li s-a spus că îi lasă să plece, dacă se vor duce acasă și nu vor mai lupta împotriva lor. Le-au lăsat armele și câte cinci cartușe.

Au plecat din nou la drum. Au întâlnit o Skodă mare, de Argeș. Șoferul, Stancu, nu avea loc, dar a scos o motocicletă stricăță, pe care a legat-o de mașină și, cu chiu, cu vai, pe 5 ianuarie, au trecut Donețul. Au mers 15 zile. Lui Vasile Năstase i-au degerat picioarele, iar mâna dreaptă, din cauza rănii și a gerului, era umflată până la umăr. A fost internat la un spital german din Nipru Petrovski. Aici a scăpat de păduchi, iar, când picioarele au dat de căldură, n-a mai putut merge fără cârjă o lună. Li s-a dat soldă, din care cineva le-a oprit o parte.

La jumătatea lunii februarie, Vasile Leonte a fost transferat într-un spital german din Lemberg, Polonia. În jur de 15 aprilie, au plecat spre Țară. Prin gările prin care treceau, primeau de-ale gurii.

La un moment dat, un plutonier de jandarmi, i-a aliniat câte doi. Intraseră în țară. Ziua următoare au fost urcați într-un tren de raniți pentru a pleca spre București. Pentru cei care aveau cârje, au fost vagoane cu scaune. Nici acestea nu ajungeau, așa că Leonte Vasile și alții s-au urcat la plasa de bagaje.

La București, spitalele erau pline. Lui Vasile Leonte i-au dat drumul acasă, cu ordin de lăsare la vatră. Când a ajuns acasă a găsit un act din care reieșea că fusese dat dispărut în luptele din 22 decembrie 1942. A anunțat regimentul că a ajuns acasă. După un timp, a primit ordin de chemare. La regiment, s-a prezentat la căpitanul Scipioni, care l-a întrebat ce s-a întâmplat cu camaradul său Roșu, cel căruia îi băgase mațele în burtă și-l urcasem într-o mașină. Când a început să povestească, căpitanul l-a oprit. A spus că trebuie să-l aștepte pe Roșu. Acesta a intrat. Nu-și amintea cum ajunsese în spital, nici cine l-a salvat. Vasile Leonte i-a povestit ce s-a întâmplat și Roșu i-a mulțumit. S-au îmbrățișat.

Lui Vasile Leonte i s-a dat drumul acasă. A fost chemat din nou. Din cauza picioarelor, a fost numit comandant de gardă la garda corpului. Pe 23 august 1944, nemții din Constanța au fost dezarmați și luați prizonieri. Vasile Leonte a avut sub supraveghere vreo 70. Până au venit rușii și i-au ridicat.

Prin luna noiembrie 1944 a fost demobilizat. În momentul în care își scria amintirile nu mai avea niciun document. Medalia o aruncase în Rusia, în retragere, de frica partizanilor. Din spitalele prin care a trecut, nu i s-a eliberat niciun act de externare. Nu era timp. Spitalele erau pline.

După înlăturarea regimului comunist, a încercat să recupereze ceva acte de la Pitești. I s-a eliberat un document, cu erori: a participat la război, a fost comandant de grupă - nu de tun, cum fusese, de fapt, e pomenit episodul cu cele două tancuri de la trecătoarea de la Cernicescaia.

În final, Vasile Leonte face o trecere în revistă a momentelor cele mai înfricoșătoare prin care a trecut și un apel al morților, precum cel legionar: sublocotenentul Andronescu Anton - datorită căruia a pus tunul în bătaie pe trecătoarea Cernicescaia, oprind, astfel, înaintarea tancurilor; căpitanul Hoge, sublocotenentul Cotrumbă - care au murit acolo, cu alți 4 ostași români; sergentul Stan Ferescu din Dumbrăveni; sergentul Pavelescu Iancu din Tudor Vladimirescu; Dumitra Gheorghe, Ușupan Marin; caporalul Anica Iordache; caporalul Bică Victor din Rasova; Ghenea din Deleni; sergentul Munteanu Ilie, Zmaranda. Nimeni nu a mai răspuns prezent.

Scriitori antici și bizantini despre Callatis și callatieni (IV)

■ Cercetător științific doctor Sorin Marcel COLESNIUC

Istoricii nu au ajuns încă la un consens în privința sfârșitului perioadei antice. Unii o plasează în timpul împăratului roman Dioclețian (284 – 305), alții în timpul împăratului Teodosiu (379 – 395), iar alții după moartea lui Teodosiu (395), atunci când Imperiul Roman s-a divizat în Imperiul Roman de Apus și Imperiul Roman de Răsărit. De asemenea, sunt istorici care consideră că Antichitatea a luat sfârșit în anul 476, când împăratul Imperiului Roman de Apus, Romulus Augustus, a fost forțat să abdice. Și, în sfârșit, sunt istorici care susțin că sfârșitul Antichității îl reprezintă, cu aproximație, anul 640, atunci când limba greacă a fost adoptată ca limbă oficială la Constantinopol. Acel moment este considerat a fi sfârșitul Imperiului Roman de Răsărit și începutul Imperiului Bizantin.

Important este faptul că și scriitorii care au trăit la începutul perioadei medievale ne-au lăsat informații referitoare la cetatea Callatis. Unii dintre ei au scris despre Callatis inspirându-se din lucrările unor scriitori antici. Amintesc faptul că avarii și slavii au distrus definitiv cetatea Callatis la începutul secolului al VII-lea și, timp de mai multe secole, nu mai avem izvoare arheologice care să ateste o locuire în această zonă. Avem însă izvoare istorice scrise, date în perioada bizantină, acestea făcând referire la orașul Callatis, dar până la începutul secolului al VII-lea.

Procopius din Caesarea a fost un istoric născut în Palestina, care a trăit între anii 500 – 565. A obținut diverse titluri, cum ar fi: *illustrios*, *patrikios* și, probabil, *praefectus urbi*. A scris o lucrare monumentală intitulată *Războaiele*, în opt cărți: primele două – războaiele cu perșii, următoarele două – războaiele cu vandalii și ultimele patru – războaiele cu goții. Alte lucrări deosebit de importante sunt: *Istoria secretă* și *Despre zidiri*. Procopius din Caesarea este considerat de specialiști ca fiind ultimul mare istoric al Antichității, informațiile sale fiind de o valoare istorică deosebită.

În lucrarea *Despre zidiri*, Procopius din Caesarea prezintă și fortărețele din Tracia, printre care, evident, și cetatea Callatis: „Celelalte fortărețe ale Traciei, de-a lungul Pontului Euxin și ale fluviului Istru, precum și în interiorul țării: În Moesia, de-a lungul fluviului Istru: Erculente, Scatrina, Appiara, (S) Exantaprista, Deoniana, Limo, Odysus, Bidigis,

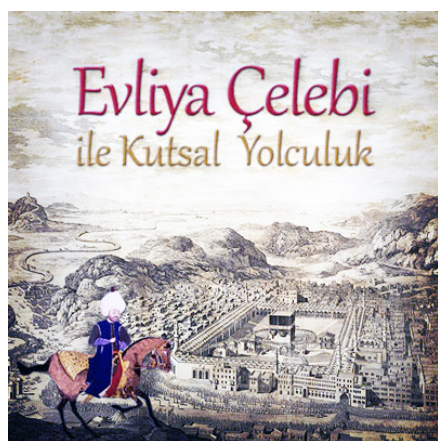

Copiii Mangaliei la o lecție deschisă despre istoria orașului lor

Arina, Anicopolis, Zicideva, Spibyros, Orașul Castellon, Cistidizus, Basternas, Metallos, Veripara, Spathizos, Marcerota, Bodas, Zisnudeva, Turules, Iustinianupolis, Therma, Gemellomuntes, Asilva, Cuscauri, Cusculi, Fossatum. În interiorul țării: Copustoros, Virginaso, Tillito, Ancyriana, Murideva, Itzes, Bisdina, Marcianopolis, Scythias, Grapso, Nono, Trosmis, Neaioduno, Residina, Constantiana, **Callatis**, Bassidina, Beledina, Abrittos, Rubusta, Diniscarta, Monterege, Becis, Altina, Manroballe, Tigra, Scedeba, Novas, Castellonovo, Padisara, Bismafa, Valentiniana, Zaldapa, Axiopa, Carso, Gratiana, Preidis, Argamo, Paulimandra, Tzasclis, Pulchra Theodora, Tomis, Creas, Catassu, Nisconis, Noveiustiniana, Presidio, Ergamia.”¹

Ștefan din Bizanț a trăit în prima jumătate a secolului al VI-lea. Nu a călătorit mult, dar, pe baza cunoștințelor geografice, pe care le-a dobândit citind lucrările unor scriitori antici, a alcătuit un

¹ Procopius din Caesarea, *Despre zidiri*, IV, 11, 20, în FHD, vol. II, pp. 471 – 475.

lexicon de nume de popoare. Ceea ce s-a păstrat din lucrarea sa este doar un rezumat scris de Hermolaos, în jurul anului 700.

Astfel, din lucrarea (*Lexicon de*) *Nume de popoare*, aflăm informații despre: agatârși, bastarni, orașul pontic Bizone, Geția - țara geților, goți, Dacia - țara aproape de Boristene locuită de dai („căci - după cum spune autorul - geți îi numim pe cei care locuiesc înspre Pont și spre răsărit, iar dai pe cei din partea opusă, înspre Germania și izvoarele Istrului”), fluviul Istru (Danubis sau Danusis, numit în trecut și Matoas), Tracia, crobizi, Niconia, odrysi, Peuce, Pontul Euxin, sarmați, sciți, orașul Tomeus de lângă Odessos etc.

Mențiunile lui Ștefan din Bizanț, referitoare la cetatea Callatis, sunt următoarele: „**Callatis**, orașel pe țărmul Pontului: Strabon, în cartea a șaptea. Cică în el s-a găsit un coșuleț asemănător cu cele de la Thesmophorii. Cetățeanul (se numește) **callatian**, ca trallian, sardian; de aici Istros Callatinul, care a scris o frumoasă carte despre tragedie. Pare a fi de la Callatia, ca Olbianos (de la Olbia); dacă nu s-a născut cumva de la genitivul ionic Callatios.”² Thesmophoriile reprezintă sărbătorile ateniene celebrate de femei în cinstea zeiței Atena, dar

și sărbătorile celebrate în cinstea zeiței Demeter și a fiicei sale - Cora (Persefona).

Geograful din Ravena este un autor creștin necunoscut, care a trăit în secolul al VII-lea. A scris o lucrare geografică alcătuită din cinci cărți, pe care a intitulat-o *Cosmographia*, în care sunt menționate aproximativ 5300 de nume, printre care și Callatis. Lucrarea a fost realizată având la bază o hartă militară, dar și cărțile unor scriitori antici, printre care: Orosius, Iordanes și Isidor din Sevilla. Se remarcă strânsa legătură dintre *Cosmographia* Geografului din Ravena și *Tabula Peutingeriană*.

În cartea *Descrierea lumii*, Geograful din Ravena menționează: „Tot lângă Marea cea Mare este țara care se numește Tracia. În această Tracie am citit că au fost foarte multe orașe, dintre care vom arăta pe unele și anume lângă țărmul mării... Dionysopolis, Bizone, Timum, Tiriza, **Callatis**, Stratonis, Tomis, Histria.”³

În aceeași carte, Geograful din Ravena enumeră orașele din „Dacia Prima și Secunda numite și Gepidia, unde locuiesc hunii numiți și avari,” dar și râurile din Dacia care se varsă în Dunăre, printre acestea fiind: Tisia, Tibiscum, Drica, Marisis, Miliare, Gilpit și Crisia. În continuare, autorul menționează următoarele orașe-cetăți: „... Tyras, Histria, Tomis, Stratonis, **Callatis**, Tirizis, Bizone, Timum, Dionysopolis... Mesembria.”⁴

Constantin Porfirogenetul, scriitor și istoric cunoscut și sub numele de Constantin al VII-lea, fiul împăratului bizantin Leon al VI-lea Filozoful, a trăit între anii 905 – 959. La vârsta de 40 de ani a devenit împărat al Imperiului

Bizantin și a domnit 15 ani, timp în care a încurajat și promovat activitatea literară și a organizat culegerea de izvoare istorice și lucrări de utilitate generală. Dintre lucrările sale, deosebite ca valoare documentară, amintesc: *Viața împăratului Vasile I*, *Despre ceremoniile de la curtea bizantină*, *Despre provinciile Imperiului bizantin* și sfaturile către fiul său intitulate *Administrația împărăției*.

În cartea *Despre provincii*, Constantin Porfirogenetul descrie eparhiile (diviziunile administrative bisericești) din: Tracia, Rodope, Haemimont, Sciția, Dacia, Dardania, Pannonia și altele. Referitor la eparhia din care face parte și cetatea Callatis, autorul notează următoarele: „Eparhia Sciției se află sub un conducător și are 15 orașe: Tomis, Dionysopolis, Acrae, **Callatis**, Istros, Constantiana, Zelpa, Tropaeum, Axiopolis, Capidava, Carsos, Troesmis, Noviodunum, Aegissos și Halmyris.”⁵

Etymologicum Magnum este o lucrare anonimă de mari dimensiuni, scrisă în a doua jumătate a secolului al X-lea. Este cel mai mare lexicon bizantin și se

² Ștefan din Bizanț, (*Lexicon de*) *Nume de popoare*, în *FHD*, vol. II, p. 339.

³ Geograful din Ravena, *Descrierea lumii*, IV, 6, 47, în *FHD*, vol. II, p. 581.

⁴ *Ibidem*, V, 11, 93.

⁵ Constantin Porfirogenetul, *Despre provincii*, (47) 1, 58 – 60, în *FHD*, vol. II, p. 471.

bazează pe numeroase lucrări gramaticale, lexicale și retorice ale scriitorilor antici, dar și pe cele ale autorilor din perioada bizantină. Cetatea Callatis este succint prezentată în cartea *Despre popoare și orașe*: „**Callatis**: oraș fondat de locuitorii din Heraclea; a fost numit așa după lacul din apropiere.”⁶

Așadar, aceștia au fost scriitorii antici și bizantini, care au scris despre cetatea Callatis și callatieni. Amintesc istoricii și geografii pe care i-am prezentat în ultimele patru numere ale revistei *Datina*: Scylax din Cariadna, Pseudo-Scymnos, Diodor din Sicilia, Strabon, Pomponius Mela, Pliniu cel Bătrân, Memnon, Ptolemeu, Apian, Arian, Diogene Laerțiu, Rufius Festus, Ammianus Marcellinus, Hierocles, Iordanes, Procopius din Caesarea, Ștefan din Bizanț, Geograful din Ravena și Constantin Porfirogenetul.

De asemenea, am prezentat și alte izvoare istorice scrise, unde apare menționată și cetatea

Callatis: Pergamentul de pe scutul descoperit la Duras – Europsos, Harta lui Peutinger, Itinerarul lui Antoninus și lucrarea bizantină de mari proporții - *Etymologicum Magnum*.

Câteva secole mai târziu, pe o hartă anonimă datată în secolul al XIII-lea, aflată la Biblioteca Națională din Paris, pe locul unde în Antichitate exista cetatea Callatis, apare o așezare cu denumirea de Pangalia. Numele Mankalia este menționat, pentru prima dată, în anul 1593, de către Paolo Giorgi din Ragusa. În anul 1652, călătorul turc Evlia Celebi vizitează Dobrogea și trece și prin Mankalia, fapt relatat în jurnalul său de călătorie.

Prin urmare, cetatea Callatis a dispărut la începutul secolului al VII-lea, în urma atacurilor avaro-slave. După câteva secole, o nouă așezare a fost construită, exact în același loc, sub numele de Pangalia sau Pancalia. Începând cu secolul al XVI-lea, așezarea apare sub numele de Mankalia, după care, în veacurile următoare, denumirea va fi aceea de Mangalia.

⁶ Thomas Gaisford, *Etymologicum Magnum seu verius Lexicon saepissime vocabulorum origines indagans ex pluribus lexicis scholasticis et grammaticis anonymi cuiusdam opera*, Oxford, 1948, apud FHD, vol. IV, p. 19.

Eveniment

Ansamblul Folcloric Profesionist „Izvoare Dobrogene” al Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, condus de maestrul Cristian Obrejan, va prezenta în data de 5 iulie, pe scena din Piațeta Cazino din Mamaia, un SPECTACOL FOLCLORIC DOBROGEAN.

Repertoriul coregrafic semnat de Nicușor Iancu și Ștefan Coman se îmbină armonios cu cel muzical și cuprinde melodii și jocuri populare din diverse zone etnofolclorice ale țării.

Reprezentarea va cuprinde două suite de dansuri din Dobrogea, una din Moldova și una din Oaș.

Alături de Ansamblul Folcloric Profesionist, pe scenă vor urca talentatele soliste Sirin Narenji, Laura Mocănița și Adriana Sofica.

Orchestra este alcătuită din 17 artiști instrumentiști și 15 dansatori și cuprinde o bogată paletă de instrumente populare tradiționale.

Laura Mocănița

Adriana Sofica

A făgădui marea cu sarea

Ioan ADAM

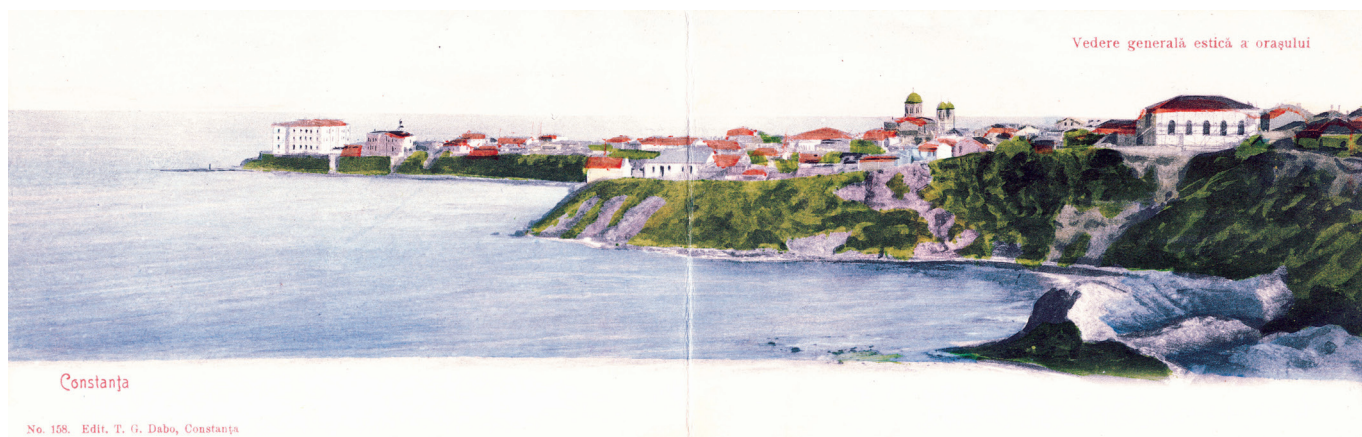
Alt mister – geografic și etnic – se ascunde în vechea zicală românească **a făgădui marea cu sarea**, al cărei sens este de a face promisiuni hazardate, dificil sau chiar imposibil de îndeplinit. Mergând pe urmele altora, regretatul Ion Roșu, autorul unei captivante cărți – **Legendă și adevăr în biografia lui M. Eminescu**, socotea expresia respectivă o dovadă a originii sudice, mediteraneene, a românilor. Căci, se întreba retoric eseistul, de ce-ar invoca românii marea în proverbele și zicătorile lor, când se știe că în ultimul mileniu, propice unor informații și atestări documentare mai sigure, românii au coborât dinspre munte spre șes, atingând litoralul abia pe vremea Basarabilor și a Mușatinilor?

Multe se pot spune împotriva acestei teorii care a lăsat o dâră în etnologia și istoriografia românească. Faptul că protoromânii erau obișnuiți cu marea ni-l dovedesc doi cărturari din secolele neguroase ale românității incipiente, Ion Cassian și Dionisie Exiguul, amândoi originari din Dobrogea, deci obișnuiți cu marea și... cu sarea. Să fi existat și în Dobrogea saline maritime pentru exploatarea sării geme prin „evaporarea apei sărate în recipiente nu prea adânci de fier”, tehnologie țărănească invocată de Fernand Braudel în **Jocurile schimbului?**

Lucrurile rămân în sfera ipoteticului și se complică atunci când sonda analitică pătrunde și mai adânc, adică în epoca romanității. Latinii spuneau *magnos montes promittere*, adică **a făgădui munții mari**. Tot ei, notează într-un rând „latinistul” George Coșbuc (și el interesat de această vorbă!), mai ziceau *montes auri polliceri*, ceea ce înseamnă **a promite munți de aur**. De aici popoarele neolatine au creat alte zicale. Italienii folosesc, în contexte similare, *promettere monti*, în timp ce francezii utilizează expresiile *promettre monts et merveilles*,

ceea ce vrea să spună **a făgădui munți și minuni**; tot francezii întrebuințează zicala *promettre des monceaux d'or*, ceea ce s-ar putea traduce prin **a promite**, firește, fără intenția de a te ține de cuvânt, **mormane de aur**. Dar francezii au încă o zicală ce ne pune pe gânduri prin similitudinea ei cu echivalentul românesc. Despre un ins care face făgăduieli deșarte, exagerate, ei susțin că **ar promite marea și peștii**, *promettre la mer et les poissons*. Cu expresiile acestea ne-am întoarce, practic, tot la romani. În **De coniuratione Catilinae** (*Despre conjurația lui Catilina*) istoricul latin Sallustius făcea uz de expresia *maria montesque polliceri*, sintagmă care, în bună traducere românească, ar suna **a promite munții și marea**.

Cum s-a ajuns însă la **a făgădui marea și sarea**, expresie rimată, conjugată cândva prin Muntenia cu precizarea suplimentară, menționată de Hasdeu, ... **și Oltul cu totul**. Pentru a ne lămuri să vedem ce expresii au crescut pe trunchiul celor două cuvinte-titlu. Dacă românii ar fi fost cu totul străini de mare la începuturile lor, atunci expresia **marea cu sarea** ar fi fost o ciudățenie. În realitate, și alte zicale mărturisesc o familiarizare cu universul marin, chiar dacă acesta ia contururile unui țărnam fabulos, îndepărtat. Despre un om posedat de demonul călătoriei, al nomadismului, românii susțin că **vântură țări și mări**. Astfel de vântură-lume au fost Neculai Milescu Spătarul, Gheorghe Ștefan, Dimitrie Cantemir, iar în vremuri mai apropiate de noi Alecsandri, Kogălniceanu, Maiorescu, Grigore Ghica, Mihai Tican-Rumano, Ioan Timuș. Basmele, unul dintre testimoniile cele mai elocvente ale orizonturilor unui neam, vorbesc la români despre drumuri lungi **peste nouă mări și nouă țări**. În fine,

tot românii spun despre cel care nu-și echilibrează scopul cu mijloacele că **încearcă marea cu degetul**.

Dar **sarea**, ce semnificație are ea în existența românilor? Tot basmele noastre invocă lucruri imperios necesare **ca sarea în bucate**. Pentru fruntea lumii lor, ca și pentru partea de bază a societății, românii folosesc expresia **sarea pământului**. Adevărată enciclopedie a limbii românești **vii**, Sadoveanu scria odată că „Cei mulți care robotesc sunt **sarea pământului**.” E în firea noastră să primim oaspeții dragi cu **pâine și sare**. Cel care s-a bucurat de ospitalitatea unui român spune, cu grație, că **a mâncat pâinea și sarea acestuia**.

Însă de unde își procurau românii **sarea**? În primul rând din munți. Un cronicar francez din secolul al XV-lea, care a însoțit pe Dunăre, în 1445, flota burgundă a lui Walerand de Wavrin, după dezastruoasa expediție antiotomană de la Varna, scria că Mircea, fiul lui Vlad Dracul, i-a chemat pe cruciați să cucerească Giurgiul, cetate pentru care

bunicul său, Mircea cel Bătrân, a cheltuit pentru fiecare piatră din ziduri câte un bolovan de sare din munții Valahiei. Românii își obțineau prin urmare sarea din munți.

Realitate care nu exclude însă și existența unor saline maritime în Dobrogea și în sudul Basarabiei. Ceea ce era posibil la Setubal, în Portugalia, sau la Peccais, în Languedoc, provincie din sudul Franței, nu putea fi imposibil nici la noi. Cu atât mai mult cu cât **drumul sării** nu ocolea Dobrogea. În secolele al XIV-lea și al XV-lea Principatele Române erau puteri maritime. Mircea cel Bătrân a stăpânit mai bine de două decenii țărmul pontic, iar sub Ștefan cel Mare Marea Neagră devenise „lac moldovenesc”. Cam pe atunci trebuie să se fi născut zicala respectivă, iar pierderea ulterioară a litoralului a accentuat sugestia unei imposibile făgăduințe. Și astfel marea și sarea s-au retras într-un vis cu care ne-am reîntâlnit abia după 400 de ani, adică după revenirea Dobrogei la România, în urma Războiului de Independență.

Eveniment

ATELIER

La începutul lui iunie a avut loc evenimentul ATELIER 2017, organizat de Centrul Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada” - secția ARTE VIZUALE. 45 de elevi de la clasele de Grafică și Pictură, coordonați de profesor **Ioana Călinescu**, au expus o selecție a celor mai bune lucrări realizate în timpul anului la orele de curs. În cadrul aceluiași eveniment, a fost realizată și o expoziție - atelier pentru copii. De asemenea, au fost expuse 10 lucrări care au fost prezentate la expoziția ARTTRAD 2017 din Sebeș, județul Alba.

Lucrările au putut fi admirate timp de o săptămână la Biblioteca Județeană Constanța I.N. Roman, unde a participat un public numeros, iubitor de artă.

Recent, a fost vernisată expoziția de artă fotografică „Edit Flora”. Cursanții clasei de Artă Fotografică din anii I și II (și absolvenți invitați) ai Centrului Cultural Județean Constanța „Teodor T. Burada”, coordonați de profesor **Iulia Pană Gheorghe** au expus numeroase lucrări impresionante. Expoziția de final de an – „Edit Flora”, a dezvoltat conceptul de editare fotografică și a cuprins fotografii prelucrate și printate pe pânză, însoțite de fotografia originală și alte două prelucrări intermediare printate pe hârtie fotografică de dimensiuni mici, ce au avut rolul de a explica etapele lucrărilor artistice. Evenimentul s-a desfășurat la Galeria de Artă Tomis Mall Constanța.

O așezare plină de istorie, Tropaeum Traiani

■ Constantin BOTEA

Complexitatea misterioasă a circumvoluțiunilor cerebrale face ca sertarele memoriei să rețină în detaliu unele întâmplări din viață, în vreme ce alte lucruri dispar fără urmă, chiar dacă au avut o anumită importanță la momentul la care s-au derulat. Desigur că trebuie să fie o anumită intensitate a evenimentului ce face ca nenumăratele momente ale vieții să rămână înregistrate permanent.

Copilăria este o perioadă efervescentă din viață, când lucrurile rămân deseori memorate chiar și cu mici amănunte, datorită faptului că ele se întâmplă pentru prima oară, cum ar fi de exemplu o excursie spre un loc cu o semnificație deosebită. Și ce poate fi mai frumos decât o vizită la Tropaeum Traiani, locație încărcată de excepționale momente din istoria românească, amintind de Traian și Decebal implicați în lupte acerbe, aici la „doi pași” de comunitățile constănțene?

Eram școlari în jur de 10 ani și ne-au luat învățătorii în excursie; acest lucru s-a întâmplat în anul 1960, perioadă în care noi, copiii, nu prea aveam mare înțelegere despre ce se petrece în societatea românească a acelor ani de după

terminarea războiului.

- Vom merge să vizităm monumentul de la Adamclisi, locul unor înverșunate lupte dintre daci și romani, ne-a spus directorul școlii din Vișoara. Pregătiți-vă cu mâncare la pachet, am fost înștiințați, pentru că vizita va dura toată ziua. Nici nu speram noi să petrecem o zi întreagă la monumentul lui Traian, despre care auzisem atât de multe lucruri de la părinți, rude și învățători.

Drumul de la Vișoara spre Adamclisi a decurs la început în limitele firescului. După ce am trecut de comuna Pietreni, îmi amintesc că unul din colegi zice: uite, peste tot se ridică stâlpi și rețele electrice. Într-adevăr, așa era, fiind o perioadă în care electrificarea la sate se făcea cu repeziciune, iar echipele de electricieni se perindau peste tot prin satele constănțene.

Monotonia drumului s-a schimbat între timp, iar șoseaua și colinele din jur au început să unduiască în valuri terestre; era o priveliște mirifică, pe care nu o mai văzusem noi, copiii, niciodată prin zona noastră, a podișului Vișoara-Cobadin.

După aproximativ o jumătate de oră, am părăsit

șoseaua principală spre dreapta și deodată ne trezim față în față cu un imens deal, parcă năruit din cer, care avea o generoasă bază frumos ordonată circumferic.

Ceva enigmatic plutea în aer și părea că istoria celor aproape 2000 de ani de la crâncenele bătălii ce s-au întâmplat între geto-daci și romani stătea încremenită nu numai pe metopele de la baza mausoleului, dar și pe dealurile și prelungitele văi din împrejurimile monumentului.

În anul 1960, Monumentul Tropaeum Traiani se afla într-o stare avansată de deteriorare după circa două milenii de la construcție, renovarea la starea actuală făcându-se abia în anul 1977.

După o frumoasă și bine documentată prezentare făcută de către un muzeograf/profesor de la Adamclisi, am început să întrebăm noi, copiii, ce căutau romanii aici, prin Dacia, și cum a ajuns Decebal tocmai de la Sarmisegetuza aproape de țărmurile Pontului Euxin.

Ni s-a explicat că în iarna lui 101 AD, în timp ce împăratul Traian a făcut o pauză în asaltul de cucerire a Daciei, regele Decebal a luat decizia să-și coboare luptătorii din Munții Orăștiei și, trecând Dunărea spre Sud, i-a atacat pe romani aici, la Adamclisi, zonă care făcea parte din provincia romană Moesia.

La acea vârstă de 10-11 ani, ne-am bucurat când s-a terminat lecția de istorie ad-hoc în fața mausoleului, iar noi, băieții, mici arheologi de moment, am dat năvală în sus pe povârnișurile alunecoase ale monumentului.

Ajunși în vârful piramidei Traiane, o superbă panoramă ni s-a expus vederii. Văi tumultoase la Sud se amestecau în fața ochilor cu dealuri impresionante în partea de Nord a monumentului. Undeva la circa 100 de metri pe direcția de Nord a mausoleului se vedea o movilă (un tumul) care conținea ceva enigmatic, privind-o astfel de la înălțimea falnicului sanctuar.

În tot timpul vizitei am întrebat ce se află sub acel „tumul” de lângă monument. Ni s-a explicat că este mormântul unui important general roman ucis în timpul luptelor. O altă variantă spunea că acolo s-ar afla rămășițele a mii de soldați romani care au fost uciși în acerba luptă ce a avut loc în această zonă în anul 101 AD.

Când am întrebat ce s-a întâmplat cu geto-dacii care și-au pierdut viața în acea luptă, am aflat că Decebal și-a luat morții cu el și a avut grijă ca ei să aibă parte de ritualul înmormântării, conform tradițiilor din Dacia. Apoi, luptătorii daci supraviețuitori s-au retras împreună cu aliații lor din zona Pontului Euxin, trecând Dunărea înapoi în

Dacia; din nefericire, se spune că stratul de gheață a cedat și mulți dintre ei și-au găsit moartea în apele înghețate ale Istrului (Dunării).

Documentele istorice spun că imediat după fondarea sa, Tropaeum Traiani a devenit repede un centru civic și comercial înfloritor, iar populațiile locale s-au adaptat rapid cu administrația romană care a adus cu ea o serie de noi profesii și reguli de viață, care au ridicat nivelul de cunoștințe și de civilizație printre localnici.

Interesant este că în timpul excursiei noastre și-au făcut apariția câțiva locuitori din Adamclisi, care ne povesteau că neamul celor care au trăit în municipiul Tropaeum Traiani, înființat de Împăratul Traian, nu s-a stins în totalitate, iar unii localnici au propriile legende, care le spun că strămoșii lor au trăit acolo acum 2000 de ani și că unii dintre ei chiar au luat parte la construcția mausoleului și, mai apoi, a cetății și municipiului din apropierea impresionantului monument.

Am mai aflat de la acei localnici aflați cu oile prin zona mausoleului că în sat se găsesc atât de multe metope și lespezi prin curțile și gardurile de piatră ale sătenilor, încât s-ar mai putea construi încă un monument cu ele!

După mausoleu a urmat vizita la cetatea Tropaeum Traiani, aflată în partea de Sud a localității Adamclisi. Noi am fost din nou impresionați de semnificația acestei cetăți de mare importanță religioasă și comercială, cetate atestată prima oară în anul 117 AD. Frumoasele basilici, străzi și apeducte încă vizibile arată nivelul ridicat de civilizație, impresionant pentru o perioadă istorică atât de îndepărtată în trecut.

Cetatea a fost reconstruită în anul 316 de către împăratul Constantin cel Mare, indiciu că, după 200 de ani de la fondarea ei, cetatea se bucura încă de o mare importanță strategică în regiune.

Orele de vizită s-au scurs parcă prea repede și ne-am trezit că trebuie să ne pregătim de plecare înapoi spre casă. Unii dintre noi am fi vrut să mai stăm prin zona plină de memorii istorice, și cu greu ne-am urnit dintre impresionantele vestigii.

Excursia la Tropaeum Traiani va rămâne întotdeauna o frumoasă lecție de istorie și o specială amintire din copilăria noastră, a școlarilor colegi din Viișoara de la începutul anilor '60.

Gazetari și scriitori în tranșeele Marelui Război

■ conf. dr. USM Silvia GROSSU, Vicepreședinte ARIP

Conferința internațională „Cultura și Presa în Spațiul European”, a fost manifestarea științifică anuală, organizată de către Departamentul de Literatură, Lingvistică și Jurnalism din cadrul Facultății de Litere a Universității „Dunărea de Jos” din Galați, în colaborare cu Asociația Română de Istorie a Presei și Biblioteca Județeană „V.A. Urechia”, în parteneriat cu Asociația Istoricilor din Republica Moldova ajunsă la cea de-a IX-a ediție.

Gazetari și scriitori în tranșeele Marelui Război – aceasta a fost tema ediției curente, prin care organizatorii și-au propus să analizeze dramele Primului Război Mondial (1914-1918), reflectate în articole de presă și opera literară a scriitorilor aflați în tranșee. Conferința s-a bucurat de susținerea și încurajarea Primăriei municipiului Galați. „Sunt încântat că acest eveniment a devenit deja o tradiție și reprezintă pentru orașul nostru un aspect emblematic, atât pentru domeniul cultural, dar și pentru ecoul pe care îl poartă dincolo de granițe” – a menționat în discursul de deschidere Ioan Pucleanu, primarul municipiului Galați.

În ședința în plen, care s-a ținut în sala de conferințe din Palatul Episcopal, au fost abordate teme de interes general pentru participanți: profesorul Ioan Bolovan, prorector al Universității Babeș-Bolyai, Cluj, a prezentat studiul *Ioan Slavici: între loialismul pro-habsburgic și devotamentul național* iar subsemnata – conferința *Onisifor Ghibu și publicațiile periodice pentru voluntarii ardeleni*.

Prin aceasă comunicare am dorit să readuc în atenția cercetătorilor și a publicului larg valoroasa moștenire, rămasă de la inimosul militant pentru cauza națională – Onisifor Ghibu.

Încă în timpul vieții, pentru prodigioasa sa activitate națională, el a primit calificative onorante: „*Ardelean de baștină, român de naționalitate și basarabean cu sufletul*”. Lui îi datorăm procurarea și punerea în funcție a primei tipografii românești în Basarabia (august-septembrie 1917), editarea primelor publicații periodice cu caractere latine din Chișinău – *Ardealul* (1917-1918), destinat prizonierilor români din Rusia, și *România Nouă* (1918; 1926); tipărirea la tipografia sa a primului abecedar românesc cu litere latine, elaborat de Mitropolitul Gurie Grosu, cartea de start a reformei

școlii basarabene (octombrie 1917), până atunci totalmente rusificată, dar și prima carte ținută pe brațe de buneii noștri.

Deoarece în prima zi, pe 26 mai, lucrările conferinței s-au ținut la Muzeul Culturii, Istoriei și Spiritualității, amfitrionul conferinței, ÎPS dr. Casian Crăciun, arhiepiscopul Dunării de Jos, a ținut să ne facă personal ghidajul prin muzeul episcopiei, amenajat într-o clădire renovată cu mult simț artistic, cu exponate valoroase (veșminte, odoare, cărți, icoane, documente etc.), restaurate, conservate și etalate cu profesionalism.

O frumoasă și emoționantă surpriză, pe care ne-au oferit-o organizatorii, a fost intrarea în sală a unei trupe de ostași îmbrăcați în uniforme primului Război Mondial, care au dat onorul regelui Ferdinand, pe fundalul melodiei „Treceți batalioane române Carpații”.

Materialele conferinței au fost expuse și dezbătute pe patru paliere: *Memorialistica Marelui Război; Publicații și gazetari în Primul Război; Portrete de jurnaliști și scriitori; Primul Război Mondial reflectat în operele literare*.

Primul Război Mondial a reprezentat un eveniment ce a schimbat fundamental istoria umanității, pe multiple planuri. În primul rând, a fost conflictul care a angrenat majoritatea țărilor lumii; în al doilea rând, acest război a rămas înscris în cărțile de istorie prin ororile petrecute atât pe câmpul de luptă, cât și în zona nebeligeranților. Conceptul de „război total” a dus la ștergerea oricăror bariere dintre aspectele militare și cele civile; în al treilea rând, războiul mondial a schimbat radical raporturile de putere antebelice – se prăbușeau patru imperii și biruia ideea statelor naționale, în dauna construcțiilor multietnice. Harta Europei se reconfigura. Dar și harta lumii suferea schimbări, provocând nemulțumiri în lanț, atât în rândul învinșilor, cât și în rândul învingătorilor, creând cadrul propice spiritului revanșard, care a condus, peste două decenii, la un conflict militar de dimensiuni și mai dezastruoase.

Și presa din Europa, nu doar din România, a dedicat pagini întregi războiului. Nenumăratele lui drame, ororile și tragediile au fost surprinse, deopotrivă, de gazetarii și scriitorii ce și-au făcut

datoria, în tranșee, față de patrie, indiferent care era aceasta. La aceste aspecte s-au referit și participanții la conferință, valorificând prin contribuțiile lor un potențial științific necunoscut încă.

Prin tradiție toate materialele conferinței sunt publicate într-o culegere, destinată documentării studenților, masteranzilor, doctoranzilor și altor categorii de cercetători științifici, de fapt, tuturor celor interesați de păstrarea memoriei colective. Volumele conferinței din ultimii trei ani au apărut la prestigioasa editură *Tritonic*, din București.

Nu doar condeiul scriitorilor și gazetarilor de marcă, dar și scrisorile soldaților de rând, și aparatele corespondenților de război, au înveșnicit clipe de conotație afectivă maximală, care valorifică evenimente de cotitură în mersul istoriei mondiale, dacă e să ne referim la bătăliile de la Focșani, Soveja, Oituz, Mărăști și Mărășești. În acest context trebuie să remarcăm proiecția de film documentar, care a urmat ședinței plenare.

Documentarul realizat de o echipă de filmare în frunte cu Cătălin Negoită, președintele ARIP, s-a înscris de minune în programul conferinței și a realizat o punte spirituală cu ulterioara vizită de documentare.

Așadar, manifestarea a continuat a doua zi, pe 27 mai – participanții la conferință s-au deplasat la Soveja, Mărăști și Mărășești, ca în mausoleele din aceste localități acoperite de glorie militară, să țină momente de reculegere pentru ostașii căzuți pe

câmpul de bătaie în acel măcel mondial.

Cu siguranță o astfel de inițiativă științifică este utilă nu doar pentru faptul că șterge pete albe din istoria noastră comună. Dincolo de dimensiunea strict științifică și didactică a conferinței, trebuie să punem în valoare și latura patriotică de înaltă relevanță. Cunoașterea fără eclipse a trecutului nostru prin cercetarea și revalorificarea obiectivă și includerea în circuitul informațional a unui inedit material documentar, prin ceea ce facem, participând și organizând astfel de manifestări științifice și evenimente culturale, sperăm, că va consolida dimensiunea recuperatorie a cercetării istoriei naționale.

Istoria Basarabiei resuscită un interes viu anume pentru perioadele „închise” până nu demult, în timpurile când considerentele ideologice și politice au fost prioritare și au prevalat asupra celor științifice. Tocmai pentru că ne-a fost îngădit accesul la numeroase arhive și documente, relevante pentru statornicirea noastră în aceste ținuturi și pentru întărirea coloanei vertebrale a neamului nostru, trebuie să ne mobilizăm plenar în cercetare și să ne înarmăm cu tenacitate și perseverență în promovare. Ca nu cumva să se repete istoria, pe acele segmente dureroase ale devenirii noastre ca neam.

Neam vrednic, actualmente, de o altă prismă de abordare.

Eveniment

Secția de Arte Vizuale, clasa Ceramică, a desfășurat proiectul cultural „Arderi experimentale/ Arderi Arhaice”, ce a avut loc la Muzeul de Istorie și Arheologie Callatis din Mangalia. Proiectul a reprezentat un experiment nou în ceea ce privește arderea obiectelor din ceramică, ce urmărește reconstituirea fluxului tehnologic al unei arderi a vaselor din lut.

„Cuptoarele prezintă o serie de avantaje spre deosebire de vatra simplă, concretizate prin reducerea efectelor condițiilor atmosferice, posibilitatea obținerii unei temperaturi înalte și menținerea ei o perioadă mai lungă de timp, urmată de o răcire lentă, care are ca rezultat o mărire a calității ceramicii. Un pas important în evoluția meșteșugului ceramic îl constituie momentul când olarii au observat că, în funcție de modul cum se conduce o ardere, vasele obținute pot avea nuanțe diferite, prin aceasta realizându-se cele două tipuri de ardere (oxidantă și reducătoare), care au ca finalitate doar un aspect diferit al vaselor, fără afectarea calității acestora.” Florentin Sîrbu (EXPERT ARTE VIZUALE)

La eveniment, a participat un public numeros care s-a bucurat de manifestările experimentale, dintre care mulți pasionați de arta ceramicii.

Însemnări asupra narațiunilor populare ale nativilor din America de Nord

■ Drd. Mirela STAIKU

Literatura popoarelor native din America de Nord a fost textualizată de coloniști încă din secolul al XVII-lea, regăsindu-se în arhivele coloniilor spaniole și apoi în documentele etnografice ale Părinților Iezuiți (*Jesuit Father Relations*). Totuși, prima culegere de povești populare indigene, cea a lui Henry Rowe Schoolcraft, a apărut abia în 1839, fiind realizată cu ajutorul soției sale, Jane Johnston, pe jumătate Ojibwe. Colecția, intitulată „*Algic Researches*”, include versiuni rescrise ale narațiunilor pe care cercetătorul le auzise de la membrii grupului Ojibwe. Publicarea lor a relevat o puternică dorință de a le asemăna basmelor fraților Grimm, sau altor basme europene, apărute în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Schoolcraft nu a încercat, în nicio formă, să redea maniera în care au fost relatate poveștile și chiar a eliminat materialele ofensatoare sau indecente. Totuși, meritul său a fost de a stabili un standard pentru publicarea materialului oral indigen, chiar dacă poveștile din „*Algic Researches*” mai păstrau foarte puține asemănări cu cele originale¹.

De altfel, aceasta este problema principală a colecțiilor nativilor nord-americani. Procesul de aculturație a determinat anihilarea unei mari părți a folclorului, rămânând doar *memory culture*, adică ceea ce își aminteau anumiți indivizi indieni, în etape diverse de aculturație. Indienii din partea de est a Statelor Unite au fost deculturalizați de la început, în timp ce cultura indienilor din câmpii și din vestul îndepărtat a reușit să supraviețuiască cu dificultate, băștinașii păstrând în memorie forme mai mult sau mai puțin autentice ale textelor.² Ceea ce a parvenit auditoriului, începând din secolul al XIX-lea, reprezintă o formă hibridă, puternic influențată de cultura și civilizația coloniștilor. Acestei lipse i se adaugă problema traducerii din limba nativilor, forma versificată care caracterizează majoritatea narațiunilor, dar și diferențele dintre definițiile diverselor specii ale epicului popular, întrucât dincolo de ocean, granițele dintre basm, mit, legendă și poveste populară se estompează.

Conform lui William Bascom³, categoriile de povești pot fi definite ca permutații variabile ale contrastului dintre adevăr și ficțiune, dintre sacru și profan, dar și din prisma amplasării temporale – fie în trecutul îndepărtat, fie în cel apropiat. În unele comunități, poveștile pot reprezenta un șir neîntrerupt de evenimente sau fapte/întâmplări, fără includerea unor relații de opoziție. Mai mult, unele tradiții ignoră unul sau mai multe elemente ale șirului neîntrerupt, rezultând astfel într-o narațiune căreia îi lipsesc episoade semnificative sau elemente de relație esențiale.⁴ Fiind popoare cu o cultură eterogenă, și folclorul literar narativ al diverselor grupuri/triburi se definește și se structurează diferit.

De exemplu, printre triburile Arikara, un grup

¹ *The Greenwood Encyclopedia of Folktales and Fairy Tales*, edited by Donald Haas, vol. 2: C-P, Greenwood Press, Westport, Connecticut, 2008, p. 666.

² Alan Dundes, „North American Indian Folklore Studies”, în *Journal de la Société des Américanistes*, tomul 56 nr. 1, 1967, p. 53.

³ William Bascom, *The Forms of Folklore: Prose Narratives*, *The Journal of American Folklore*, vol. 78, nr. 307, Ianuarie-Martie, 1965.

⁴ Stith Thompson, *The Folktale*, The Dryden Press, New York, 1951, p. 299.

original din Câmpiile Nordice, există două categorii fundamentale de povești: „povești adevărate” (*true stories*) și „povești” (*tales*) – acum numite *fairy tales* de membrii contemporani ai grupului. Termenul indigen pentru cea de a doua categorie este *naa’iikáWíš*. Nu există niciun termen indigen pentru poveștile adevărate, astfel că narațiunile neincluse în această categorie generală, sunt presupuse a fi adevărate. Categoria poveștii adevărate (nemarcate) include narațiunile sacre, analoge miturilor (care se preocupă de geneza medicinei sacre și relatează evenimente care au avut loc înainte ca pământul să aibă forma din ziua de azi și înainte să se dezvolte instituțiile umane), la fel ca „legende istorice”, multe etiologice, care vorbesc despre vise și despre confruntări supranaturale.

Poveștile adevărate lipsite de sacralitate se pot referi la exploatările din timpul războiului, evenimente istorice recente sau experiențe personale. Categoria *naa’iikáWíš* include povești despre coiotul șarlatan, alte povești cu animale și povești pentru copii. Cu toate acestea, narațiunile au adesea aceleași personaje ca poveștile adevărate, astfel încât baza de diferențiere poate fi incertă.⁵

Un alt exemplu se regăsește la băștinașii din tribul Choctaw, locuitori tradiționali ai sud-estului, folosesc un singur termen nativ pentru narațiune: *shukha anumpa* se traduce „hog talk” – „discuție mitocănească” și se referă la glume, „baliverne” (*tall tales*) și povești cu animale. Cei din tribul Choctaw recunosc și un alt tip de povești, pentru care folosesc fraza din limba engleză „vorba bătrânilor” (*talk of the elders*): povești de creație și mituri, legende istorice, legende supranaturale și profeții. Ei fac, de asemenea, distincții temporale între povești care au fost transmise de la o generație timpurie de povestitori și narațiuni care descriu evenimente care au avut loc recent. Cel din urmă tip de poveste poate fi, de asemenea, categorizat în funcție de valoarea de adevăr.

Printre Dene Nhaa, un popor care locuiește în zona subarctică a Canadei, *tonhat’ onh wodihé* cuprinde toate poveștile tradiționale (sau „poveștile de odinioară”).

Subclasele de narațiuni includ *wodih* (în primul rând povești despre eroi culturali și oameni-animale, deși este folosit și pentru povești despre evenimente recente, povești de vânătoare, povești moralizatoare și profeții), *nóghe wodihé* (povești despre Lupul Șarlatan), și *Mbetsun Yendéhséhi wodihé* (povești despre „Băiatul crescut de bunica sa”, un protagonist frecvent în zona Câmpiilor

Nordice și în tradițiile narative subarctice).

În sud-vestul Statelor Unite, povestitorii tribului Zuni Pueblo din New Mexico pot spune *telapnaawe* („povești”, care sunt considerate ficționale) și *chimiky’a-na’kowa* (povești despre începuturi, considerate adevărate).

Unele dintre aceste genuri de povești din grupuri culturale variate corespund mai mult sau mai puțin conceptului european de poveste populară din care derivă și, în unele cazuri, pot avea unele trăsături ale basmelor propriu-zise. În mod ideal, totuși, ar trebui mai întâi considerate ca parte a inventarului genurilor narative de care aparțin. De pildă, poveștile cu șarlatani (*Trickster Stories*), aproape universale în America de Nord nativă, sunt spuse, de obicei, ca ficțiuni, deși principalul lor scop este acela de a oferi lecții de moralitate.

Din moment ce protagonistul transgresează normele societății și ajunge adesea în încurcături, se sugerează auditoriului ce nu ar trebui să facă pentru a rămâne membri ai comunității. Șarlatanul poate lua diverse forme: coiotul familiar în Câmpiile Sudice, sud-vest și California, corbul și cioara în zona nord-vestică, iepurele în sud-est, păianjenul, printre unele grupuri din Marile Câmpii, și figuri antropomorfe cum ar fi *Saynday* din tribul Kiowa, din Câmpiile Sudice, și *Nanabozho* din tribul Ojibwe, locuitori ai regiunii Marilor Lacuri, și printre alți vorbitori ai limbilor de origine Algonquian⁶.

De obicei, poveștile cu șarlatani din diverse tradiții indiene au un final etiologic, care folosește pentru a explica originile unui aspect cultural sau din natură. Adesea, totuși, aceste cuvinte de încheiere folosesc mai mult la fixarea poveștilor într-o realitate observabilă, mai mult decât să ofere explicații cu privire la origini.⁷

Poveștile indigene care poartă cele mai multe asemănări cu basmele europene propriu-zise sunt cele care descriu aventurile unui personaj principal neîngrijit, adesea orfan, care locuiește la marginea comunității, uneori cu un bunic. Prin eforturile și talentul lui, cu ajutorul unor ființe spirituale, sau cu ajutorul norocului, protagonistul obține putere, prestigiu, și, ocazional, bunăstare materială. La fel ca în poveștile cu șarlatani, aceste narațiuni adesea au scop didactic și, atunci când sunt plasate în trecutul mitic, pot fi privite ca având o fărâmbă de adevăr.

⁶ *Ibid.*, p. 669-670.

⁷ Stith Thompson, *op. cit.*, p. 300-301.

⁵ *The Greenwood Encyclopedia of Folktales and Fairy Tales*, p. 668.

Din istoria presei dobrogene

A șaptea ediție a Anuarului presei române și al lumei politice, 1926-1927, apărea la Constanța, sub auspiciile Institutului de arte grafice Albania, din strada Traian 16-20. Director proprietar al publicației era N.Rusenescu, de pe strada Mihai Viteazu nr.1.

În Cuvântul înainte directorul proprietar își mărturisește intenția de a „completa un gol adânc simțit” și de a face un real serviciu cititorilor și publicisticii țării noastre. „Gazetăria fiind o profesie socială este legată indisolubil de politică și oamenii ei și de aceea înfățișez aici lumea presei alături de lumea politică”. Și continuă mărturisindu-se: „N-am ezitat în fața nici unui sacrificiu bănesc. Sutele de clișee cu care am împodobit lucrarea fac dovadă. Făcând să apară această a VII-a ediție a Anuarului presei și lumei politice române” m-am achitat de o datorie moștenită față de regretatul ziarist V.Rusănescu, care a publicat prima ediție în 1907.”

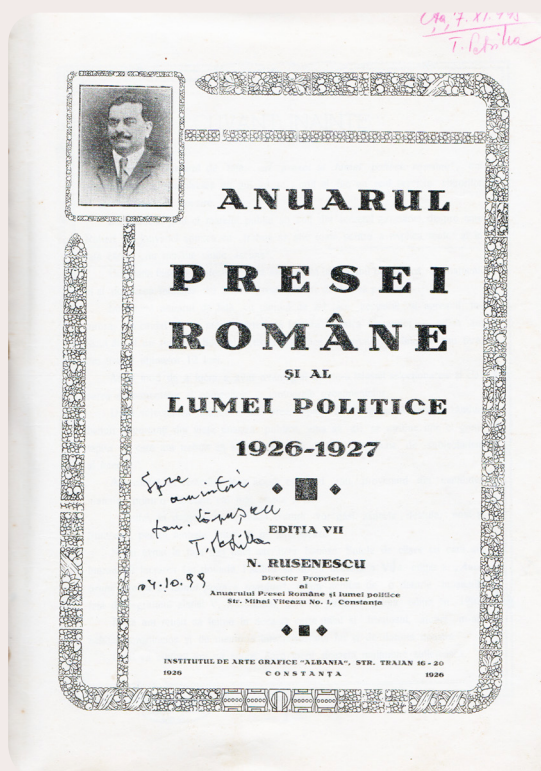
Cine era V.Rusănescu și despre ce Anuar apărut în 1907 era vorba? I.Hangiu în Dicționarul presei literare românești, 1790-1990, precizează că publicația a apărut în anii 1907-1910¹; 1912; 1913-1914, la București, editori fiind în 1907 Victor Anestin, M.Faust-Mohn, director proprietar Gr.Grigoriu Rigo(1908-1910), V.Rusănescu(1912-1914). Colaboratori: V.Eftimiu, G.Tutoveanu, M.Codreanu, D.Teleor, H.Coșoi, N.Timiraș², Al.T.Stamatiad, A.Vlahuță, G.Coșbuc, Octavian Goga.³

În Presa dobrogeană. Bibliografie comentată și adnotată de Dumitru Constantin Zamfir și Octavian Georgescu este menționat că nu a fost văzută decât ediția constănțeană care este descrisă ca fiind în 156 de pagini și conținând însemnări despre presă, elogii aduse oficialităților, note biografice ale unor oameni de cultură din epocă, articole culturale(despre Ioan N. Roman, pictorii constănțeni D.Florian și Lateș, statuia lui Ovidiu etc.) numeroase fotografii și reclame. Sunt prezentate două materiale sub titlul Ziarele și revistele din Constanța și Ziare și publicațiuni din țară⁴.

Dar, aceiași autori, în prefața lucrării de mai sus itinerând materialele consultate enumeră și Anuarul presei române și al lumei politice, director Gr.Grigoriu Rigo⁵, edițiile bucureștene din 1908,1909 și 1910.

N.Rusenescu este prezentat în presa regională ca aparținându-i Buletinul bursei de cereale Constanța, pentru anii 1926-1927,

Anuarul din 1926 de la Constanța era tipărit în 12.000 de exemplare și distribuit în țară și străinătate, în cercurile comerciale, industriale și financiare, după cum era avertismentul privind condițiile de reclamă și publicitate.

¹ Anuarul general al presei române pe anul 1907. Editori-proprietari Victor Anestin și M.Faust Mohr. București, Tipografia Munca, 1907, 176p; Anuarul presei române și al lumei politice. 1908.Director proprietar Gr. Grigoriu Rigo. Anul al II-lea. București, Tipografia Amara(1908),268 p.; Anuarul presei române și al lumei politice 1909. Director proprietar Gr. Grigoriu Rigo. Anul al III-lea. București, Institutul de arte grafice „Eminescu”, 1909, 260 p.

² Colaborator la *Minerva literară ilustrată*, 15 noiembrie 1909 – 3 august 1914 | supliment al ziarului Minerva [1908-1916] cu apariție săptămânală, duminica zi de apariție.

³ I.Hangiu, Dicționarul presei literare românești, 1790-1990,Editura Fundației Culturale Române, 1996,p.42.

⁴ Dumitru Constantin Zamfir și Octavian Georgescu, Presa dobrogeană. Bibliografie comentată și adnotată,Biblioteca județeană Constanța, 1985, p.31

⁵ Gr. Grigoriu Rigo, folclorist, autorul unui important studiu de etnoiatrie intitulat Medicina poporului (I – Boalele oamenilor; II – Boalele vitelor), apărut în 1907.

Vraja artei

Mihaela COJOCARU

„Pictura este o taină pe care n-o descifrează teoreticienii sau ideologii”
Corneliu BABA

Din totdeauna mi-a plăcut și am admirat natura. Urmăream uimită multitudinea de culori, cu toată splendoarea și gingășia ei, pe care acest mare pictor, numit Natură, o folosea. Eram vrăjită de tot ceea ce vedeam și-mi doream să pot immortaliza pe pânză frumusețea încojurătoare.

Datorită pasiunii pentru pictură, m-am hotărât, fiind convinsă de familie și prieteni, să-mi urmez chemarea. Uneori ne dorim să facem anumite lucruri, dar nu cutezăm, crezând că este o aspirație prea mare. Și atunci încurajările celor dragi sunt imboldul, care ne ajută să ne hotărâm.

Năzuința mea de a picta s-a materializat atunci când, o conjunctură fericită a făcut să mă înscriu la Școala Populară de Arte și Meserii, Constanța, la cursul de pictură al profesoarei Gabriela Gheorghe, șefa de catedră a Secției Arte Vizuale.

Cu câtă emoție am pășit pe treptele scolii!

Clădirea, construită în anul 1910, se numea „Vila Bănescu” și a aparținut moștenitorilor lui Ion Bănescu, fost primar al Constanței, fondatorul învățământului modern în județul Constanța.

Încă de la intrare aflu despre activitățile și evenimentele desfășurate aici. Afișele, frumos realizate, ne informează despre activitatea prolifică a profesorilor și elevilor.

Am intrat cu timiditate în acest lăcaș important de cultură și cu toate că nu mai aveam de mult vârsta școlară, inima îmi bătea cu putere.

Școala Populară de Arte și Meserii a fost înființată pentru prima dată la 1 noiembrie 1930 și se numea Școala de arte și meserii. În anul 1957 a fost reînființată și de atunci a funcționat continuu, până în prezent, când începând din anul 2011 a primit denumirea de „Centrul Cultural Județean Teodor T. Burada”. Astăzi este recunoscută ca o instituție publică cu profil de învățământ artistic și de însușire a unor meșteșuguri tradiționale. Ea asigură multe și diverse specializări în cadrul celor patru secții: Canto, Instrumente, Arte Vizuale și Arta Mișcării.

Conducerea școlii, în frunte cu directoarea Doina Voivozeanu, mare iubitoare de artă, mai

ales de muzică, se preocupă în mod deosebit de activitatea profesorilor și elevilor, cărora le asigură condiții optime, de desfășurare a orelor de curs, de pregătire la diversele secții, unde talentul este îndrumat spre culmile succesului. Școala a dat, de-a lungul timpului, generații de oameni cu valențe deosebite, care au devenit „Valori ale culturii de masă în Dobrogea”.

Pașii mă poartă pe urmele marilor artiști ai Dobrogei și chiar ai țării. Începând de aici, locul în care și-au făcut ucenicia în ale artei, unde s-au pregătit cu profesori care „au avut darul de a vedea lucrurile dincolo de vraja artei, în profunzimea lor”, așa cum am aflat, mai târziu, de la profesoara

Gabriela Gheorghe. Ei au pornit spre forme superioare de pregătire artistică și au făcut carieră în pictură și nu numai. Mulți dintre aceștia au luat premii naționale și internaționale, atât în perioada de pregătire la Școala Populară de Arte și Meserii cât și mai târziu, în timpul și după absolvirea Institutului de Arte Plastice sau a Academiei De Arte Plastice .

Eu am avut bucuria să cunosc personal câțiva artiști plastici, formați în această școală. Ne-am întâlnit, cu mult timp înainte, atunci când mi-au fost colegi la cursuri de specializare în alte domenii, iar în prezent ne desfășurăm activitatea la secții diferite în cadrul Cercului Militar Constanța, un important lăcaș de cultură al orașului.

Gândindu-mă la marile realizări ale foștilor elevi ai școlii, îmi doream ca determinarea și voința mea să mă ajute, să mă ridic la nivelul înalt cerut de standardul școlii.

În hol sunt expuse lucrările elevilor. Ele sunt realizate din diferite materiale, chiar și textile. Tablourile sunt foarte frumoase, măiestria cu care sunt lucrate îmi vorbește, prin imagini, despre talentul nativ al cursanților. Mă fascinează una din lucrări. Este o icoană pe sticlă și are dimensiuni impresionante. Tehnica de realizare a urmat întocmai modelul vechilor icoane, folosind aceleași materiale arhaice, ca și cele utilizate în trecut de vechii pictori. Artista a lucrat cu migală și atenție la cele mai mici detalii, destul de mult timp, cum aveam să aflu ulterior, dar a meritat. Este o icoană deosebită. Sunt impresionată de operele expuse!

Am intrat în sala de clasă, cu multe speranțe dar mai ales cu multă sfială. Profesoara Gabriela Gheorghe și profesorul Constantin Gheorghe de la Specialitatea Împletituri, mă întâmpină zâmbitori și cu căldură în privire. Sunt oameni minunați, suflete generoase, care ne înconjoară, pe noi, elevii, cu răbdare și profesionalism, împărtășindu-ne din cunoștințele lor, acumulate în mulții ani de studiu asiduu, dar mai ales din spiritul de creator al pictorului iubitor de frumos și de oameni...

Profesoara Gabriela Gheorghe se ocupa de studiul desenului, culorii, elemente de limbaj plastic, compoziție, stilizarea formelor, anatomie artistică, peisaj. Abordează pictura pe suporturi diferite (hârtie, carton, pânză, lemn, sticla etc.). Pe tot parcursul orelor de pictură am primit din partea ei, cu mare iscusință, încurajarea și îndrumarea de a crea. S-a ocupat cu multă atenție de pregătirea mea, ceea ce a făcut să am multe momente de bucurie.

Aici suntem cursanți de toate vârstele, de la copii până la mămici cu copii și bunici cu nepoți. Avem preocupări și profesii diferite, domeniile de activitate sunt variate, suntem oameni cu răspunderi și responsabilități. Dar aici toți suntem animați de același imbold interior, să admirăm, să reproducem și să immortalizăm frumosul. Arta nu are vârstă!

Sala de clasă este o încăperea spațioasă. Prin ferestrele mari pătrunde căldura și lumina soarelui blând de toamnă. Razele jucăușe zburdă pe suprafețele obiectelor destinate artei și le dă o aură miraculoasă. Totul te îmbie să zbori cu gândul pe meleaguri îndepărtate, în timp și spațiu.

Statuetele de ipsos și frumoasele icoane amintesc de vechea Grecie. Plantele verzi, de la geam, nu mai sunt simple elemente de decor, în ghivece, ci importante materiale de studiu. Florile uscate mă duc cu gândul la căldura și lumina soarelui, la miresmele câmpului cu flori viu colorate, în plină vară. Tărtăcuțele din familia cucurbitaceelor îmi amintesc de dovlecii aromați, copti de bunica în cuptorul cel mare de lut. Nu știam eu, pe vremea aceea, că-i voi picta într-o zi! Vasele de lut, confecționate chiar de colegii noștri, de la Specializarea Ceramică, îmi amintesc de olărit, vechiul meșteșug al românilor. Gutuile pufoase au adunat galbenul soarelui și aroma toamnei târzii și acum ni le-au adus în clasă. Într-un colț se află războiul de țesut, cu o lucrare de artă din lână, în curs de realizare, amintind de Penelopa lui Ulise și de meleagurile bătrânei Elade.

Șevaletel, materialele didactice, culorile și pensulele, toate obiectele necesare muncii de creație, stau orânduite fiecare la locul lor, așteptând mâinile talentate și harnice ale elevilor. Cărțile despre marii pictori ai lumii sunt la mare cinste, ele fiind hrana noastră spirituală și principala noastră sursă de inspirație. Admirăm, detașați de realitate, operele divine create de ei și visăm și noi să pictăm ca Nicolae Grigorescu, Ion Andreescu, Corneliu Baba, Michelangelo, Paul Cezanne, Rembrandt și mulți alții...

Tablouri vechi și noi îmi încântă privirea. M-au impresionat în special cele vechi, căci redau imagini din bătrâna noastră urbe, așa cum era ea în urmă cu un secol, în anul 1900.

Aici obiectele parcă sunt însuflețite, au viață proprie cu alte dimensiuni și semnificații decât cele obișnuite. Este un univers mirific, o lume de basm cu creatori de basme!

Ora de curs a început și profesoara ne dă tema, ne explică cum trebuie realizată. Planurile lucrării se intersectează miraculos. Natura statică ne aduce în spațiul vizual, parcă cu totul alte obiecte decât ceea ce vedem noi cu ochiul liber, la o privire de ansamblu. Fiecare dintre noi avem perspective diferite și facem altfel de asocieri ale obiectelor din spațiu. Privesc cu atenție ceea ce trebuie să lucrez, dar în același timp ascult cu nerăbdare explicațiile și sfaturile date de profesori, atât mie cât și colegilor mei. Mintea mea, avidă de a se încălca cu noi cunoștințe și tehnici de desen, nu vrea să scape nimic din ceea ce se transmite direct sau indirect. Vreau să învăț teoretic și practic, cât mai mult. Îmi completez pregătirea citind, în timpul liber, bibliografia dată. Sunt fascinată de viața marilor artiști!

Lucrearea prinde contur sub mâinile mele tremurătoare și emoționate, iar în suflet am bucuria de a picta. Profesoara, după o supraveghere discretă, neobservată de nimeni, ne analizează lucrarea, apoi ne mai dă sfaturi despre tehnica de lucru și ne conduce mâna, ce ține creionul sau penelul, cu iscusință, astfel încât să punem pe hârtie ceea ce vedem și mai ales cum gândim noi să redăm modelul, în funcție de ideile și sentimentele fiecăruia. Ne ajută să ne punem în valoare talentul și să ducem cât mai aproape de perfecțiune actul de creație. După ce terminăm o lucrare, aceasta pare că a coborât de pe pânză și stă în spațiu alături de celelalte obiecte. Cuvintele sunt prea sărace pentru a reda ceea ce simt când lucrez. Este minunată lumea picturii!

Zilele au trecut cu repeziciune, acum suntem în perioada Sărbătorilor de Iarnă, prilej de bucurie și veselie pentru fiecare dintre noi. Suntem mai buni, mai darnici, mai sufletești. Pretutindeni răsună colinde și urări. Lucrările noastre vor reda și ele spiritul Crăciunului.

În holul cel mare al școlii, bradul încărcat de beteală, becuțe și daruri, dă un aer festiv întregii clădirii. Copii fac roată în jurul lui, curioși să vadă ce le-a adus Moș Crăciun.

În pauzele cursului, noi, profesorii și elevii, discutăm despre lucrările fiecăruia, și le admirăm. Ele ne încântă ochiul, iar comentariile de incurajare, ne dau forță să lucrăm mai departe, cu entuziasm.

În timp ce lucrez la propria temă, admir fascinată și muncă de creație a colegilor de grupă. Sunt transpuși în altă lume, fiecare în universul lui propriu, nepământean. Câtă bucurie și concentrare văd pe chipurile lor când creează! Personajele și obiectele imortalizate de ei sunt deosebite. Am impresia că am pătruns pe tărâmul poveștilor. Văd un cal înaripat, un inorog inspirat din mitologie, o pasăre măiastră, cu penele colorate în multe nuanțe, inspirată din opera pictorului Viorel Mărgineanu, creatorul păsărilor fantastice, cu "zbor stelar", care au făcut încojurul lumii. O formație muzicală, care prin expresivitatea mișcării redă multă veselie și antren. Sticle colorate, amintind de vinul de ambrozie al Zeului Dionisos. O pasăre Pheonix stilizată, dându-ne forță să ne ridicăm iar și iar spre culmile picturii. Un peisaj de iarnă, cu zăpadă strălucind printe copacii încălcați de promoroacă și o căsuță cu căciulă albă de nea. Alături, se înalță nelipsitul om de zăpadă, vesel și cu nasul dintr-un morcov roșietic, bucuria prichindeilor. Moș Crăciun, cel iubit și așteptat de toți copiii, este și el desenat. O natură statică, cu vase de lut, amintind de moșii și strămoșii noștri,

este aproape gata. O lucrare abstractă, realizată cu spontaneitate imagistică și tonurile culorilor din spectrul naturii. Într-un colț, se aude un sunet ritmat și uniform, este războiul de țesut. Sub mâinile iscusite ale colegei noastre, supranumită Penelopa, apare un covoraș cu tematică mitică, cu personaje din Iliada și Odiseea. Împletiturile sunt și ele prezente, cu motivele lor florale stilizate sau nu, viu colorate, realizate cu măiestrie de profesorul Constantin Gheorghe și elevii săi. După cum vedem, aici, meșteșugurile și îndeletnicirile casnice au alte valențe, superioare celor cu care am fost obișnuiți, au valoare de artă. Sunt frumoase și interesante operele colegilor mei. Unii dintre ei sunt premianți, naționali și internaționali.

Din eter vin către noi acorduri muzicale, care ne încântă auzul, sunt repetițiile colegilor de la secția Canto. Acum, mai nou, se aud tradiționalele colinde.

La un moment dat, copii au invadat clasa și glasurile lor cristaline, ca niște clopoței ai iernii, s-au făcut auzite. Când cei mici au sosit la curs, deodată totul s-a schimbat. S-a

spart liniștea aceea în care ne cufundasem, cu gândul la propriile creații. Sunt foarte entuziasmați și dornici să deseneze sau să picteze. Au imaginație și o bucurie care erupe pe foaia de hârtie, făcând să apară personaje fantastice și decoruri hibernale de basm. Veselia a pus stăpânire pe sala de curs. Personajele lor prind viață și chiar și glas, căci micii desenatori ne spun ce și cum vorbesc eroii lor de poveste, chiar imitându-i.

Suntem toți cuprinși de spiritul Sărbătorilor de Iarnă, vrem să transmitem pânzei bucuria din sufletele noastre, care parcă au împrumutat candoarea copilăriei!

Tema orelor de pictură, în această perioadă, este realizarea unei icoane pe sticlă.

Cu câtă evlavie am luat în mâini icoana pe care urma să o reproduc! Realizarea ei era ceva deosebit și inedit pentru mine. Parcă nu îndrăzneam să mă apuc de lucru. Dar chipurile personajelor au început să prindă contur, sub mâinile mele emoționate. Încerc iar și iar să amestec cât mai bine vopselele, astfel încât să redau cu fidelitate imaginea icoanei. Ele se îmbină plăcut, fiind parcă una în continuarea celeilalte. Încet, încet personajele prind viață, liniile devin mai ferme iar chipurile mai expresive. Mă cam necăjesc micile amănunte, așa că le mai conturez pe parcurs. Pensula alunecă grăbită pe suprafața de sticlă. După fiecare tușă mi se pare că am mai făcut un pas uriaș. Mă apropiu de sfârșitul lucrării,

ultima etapă în realizarea acestei minunate lucrări este aplicarea vopselei de fond și odată cu ultima tușă icoana este gata. A necesitat mai multe ore de lucru dar a meritat. Este frumoasă și mai ales deosebită. Aduce în sala de curs, o dată în plus, spiritul Crăciunului, deoarece ea reprezintă nașterea Domnului Isus Cristos.

Cu toții suntem impresionați de frumusețea lumii

înconjurătoare, dar numai unii dintre noi ne lăsăm atrași de vraja artei, visăm să immortalizăm natura, prin mijloacele noastre modeste, participând la actul de creație. Încercăm să redăm fascinația naturii, prin intermediul penelului, al instrumentelor muzicale, al marmurei și lemnului. Sau creând oale de lut, ori țesând modele rustice viu colorate, urmând tehnica celor mai vechi tradiții și meșteșuguri populare de pe teritoriul țării noastre. Astfel facem posibil, ca visul nostru să devină realitate.

Iată câtă poezie și frumusețe este în sufletul fiecărui artist și cât de multe și diverse mijloace are, de a le scoate la lumină. Actul de creație este unic, divin și înălțător.

Este mirifică lumea artei!

Portret de artist fotograf

Alexandra Maria MICU

Iulia PANĂ

Foto: Bianca Bechiși

Alexandra Maria Micu este o adolescentă frumoasă, delicată, dar ambițioasă și talentată!

Toate ingredientele rețetei succesului ! Și succesul deja și-a făcut apariția în viața ei.

Fotografiile ei sunt mesaje sensibile ale frumosului către privitorul grăbit al cotidianului, cel care nu are acest așa zis al șaselea simț, simțul artei. Din lucruri simple, din imagini banale, Alexandra reușește să decupeze, cu grație ca în balet, pasaje pline de lumină, culoare și o muzică nevăzută. De la peisaj la portret, în fotografiile ei își face apariția, un stil, o anumită candoare și toate acestea sunt deja elementele definitorii ale unui fotograf profesionist.

R: Cum și când ai debutat în fotografie?

De mică mi-a plăcut să "stau" în fața aparatului foto, ca apoi pe parcursul anilor să descopăr că emoțiile pot fi transmise și din spatele camerei de fotografiat. Mai ales când îmi aminteam povestea fiecărei fotografii și starea de spirit pe care am avut-o atunci când am declanșat și am realizat că fotografia înlocuiește de multe ori vorbele pe care nu puteam să le rostesc. Apoi au fost primele premii pe care le-am obținut la începutul liceului cam atunci pot spune că atunci a început "cariera" mea în fotografie.

P: Prima cameră foto și amintirea primelor fotografii...?

Prima mea cameră de fotografiat a fost „Camera digitală Sony”, primită la vârsta de numai 12 ani, când am descoperit „lumea” și prin ochiul camerei de fotografiat și încercam să surprind tot ce se întâmpla în jurul meu. Fotografiam tot ce îmi “sărea” în ochi și încercam să îmi fac propria lume formată dintr-un aparat foto și un strop de imaginație, încercând să adun într-o fotografie sentimente, emoții, o lume din care cu greu reușeam să ies.

R: Ai multe pasiuni , care sunt primele tale conexiuni cu lumea artei?

Dacă ar fi să o iau cu începutul, de mică m-am îndrăgostit de lumea artei și de tot ce ține de ea. Primii pași i-am făcut pe acordurile muzicii clasice alegând baletul pentru grația și emoțiile pe care o balerină le transmitea pe scenă, așa că nouă ani am ales să trăiesc aceste emoții, astfel baletul a fost și va rămâne în sufletul meu mereu. Însă o dată cu trecerea timpului am descoperit că pot transpune tot ceea ce simt nu doar prin intermediul dansului și a acordurilor muzicii, ci și cu ajutorul aparatului foto. Primele amintiri legate de fotografie au fost la vârsta de numai 7 ani, când am avut parte de prima ședință foto profesională, ca model, iar în anii din gimnaziu am descoperit fotografia din spatele aparatului foto, cu prima mea cameră, începând să fotografiez toate florile pe care le aveam în grădină.

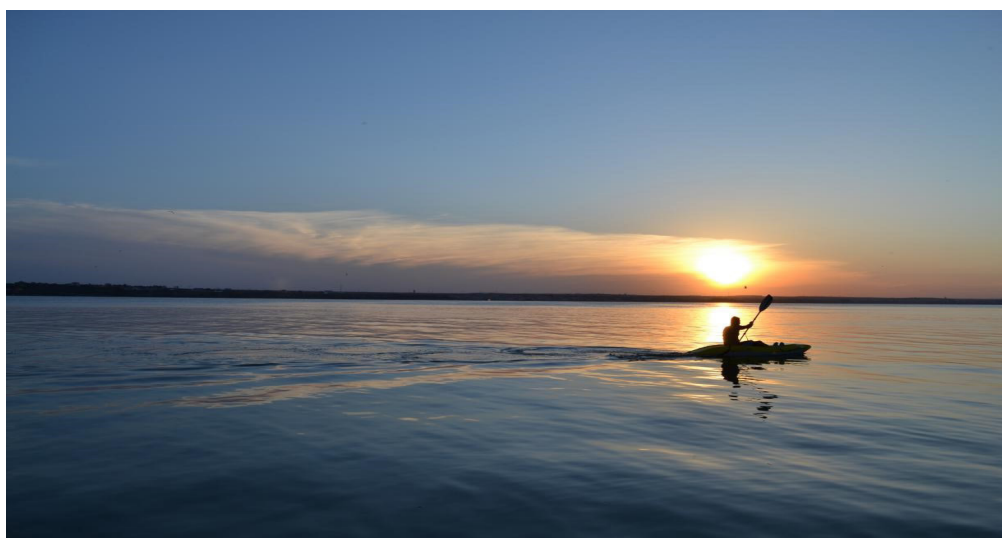
R: Cum am ajuns la Școala Populară? Exista un interes pentru perfecționare în domeniu?

Am realizat că prin fotografie sunt într-o permanentă legătură cu tot ceea ce mă înconjoară, oferind imagini cu viață, cu o poveste, cu emoții și mi-am dorit încetul cu încetul să cunosc cât mai mult din tainele acestei arte și surpriza plăcută și neașteptată a venit atunci când mi s-a acordat această șansă în urma unui premiu obținut, care a constatat în cursul de artă fotografică de la Școala Populară de Arte Constanța.

R: Ai obținut și ceva rezultate ?

Am participat la câteva expoziții de grup și chiar am câștigat câteva concursuri !

• **Concurs Regional de Informatică „Marea Neagră Digitală”** - Premiul II, Secțiunea Fotografie, aprilie 2015

• **Concurs de fotografie Rotaract Club Constanța „Constanța în Imagini”** - Premiul Special al Juriului, martie 2015

• **Concursul Internațional „Marco & Alberto Ippolito” Italia,** „O școală pentru Europa” – Premiul Juriului, Secțiunea Fotografie, mai 2015

- **Festivalul de Arte pentru Liceeni „LicArt” semifinalist, Secțiunea fotografie, martie 2016**
- **Concursul Internațional „Marco & Alberto Ippolito” Italia, Finalistă, Secțiunea Fotografie, mai 2016**
- **Concursul Internațional „Marco & Alberto Ippolito” Italia - Premiul I - Scurt Metraj Secțiunea „Cercetare Sociologică”, mai 2016**
- **Concurs Național de Fotografie „Frânturi de Clipe” – Premiul II, iunie 2016**
- **Concurs de Fotografie, Alianța Franceză Constanța „Les Metiers de la Mer” –Mențiune, iunie 2016**
- **Festivalul de Arte pentru Liceeni „LicArt” finalist, Secțiunea fotografie – participant la Tabăra de Creație LicArt Mogoșoaia, 21 – 27 aprilie 2017**
- **Concursul Internațional „Marco & Alberto Ippolito” Italia finalist, Secțiunea Fotografie, aprilie 2017**
- **Expoziția fotografică, Noiembrie 2015 „Dobrogea Sentimentală”**
- **Expoziția fotografică, Decembrie 2016 „Metisaje” Art Gallery Constanța**
- **Expoziția fotografică, iunie 2017 „Edit Flora” Art Gallery Constanța**

R: Ești elevă a Colegiului Național “Mircea cel Bătrân” Constanța - un colegiu prestigios. Cum se îmbina arta și matematica?

Mereu am preferat științele exacte, poate și pentru faptul că sunt perfecționistă, dar în același timp le-am combinat cu arta, pentru că amândouă se bazează pe inspirație și multă muncă. Se spune că, „matematica are legătură cu regulile de compoziție în fotografie,, de aici probabil legătura dintre cele două, fapt ce m-a determinat să le regăsesc în preferințele mele.

R:Ce îți place mai mult: matematica sau fotografia?

Îmi place tot ce ține de artă, este modul în care sensibilitatea se poate exprima cel mai bine atât de la mișcările dansului până la imortalizarea ei prin intermediul camerei foto. În ciuda profilului liceului pe care îl termin anul acesta, matematică - informatică intensiv informatică, prietena sufletului meu a fost și va rămâne fotografia, deoarece prin intermediul ei reușesc să transmit tot ceea ce simt și să las camera foto să vorbească despre mine. Prefer să arăt ceea ce fac decât să vorbesc despre asta!

R: Cum reușești să fii un copil eminent și la liceu și în viața socială?

Încă de mică mi-a plăcut competiția și am vrut mereu să fiu apreciată și remarcată prin felul meu de a fi, o fire copilăroasă, ambițioasă, care luptă pentru idealurile ei, atât în viața socială cât și la școală, pe care niciodată nu am lăsat-o pe locul doi. Chiar dacă mi-a fost greu în anumite situații, am învățat cât și cum am putut și am reușit mereu să fiu premiantă. Am încercat să fiu cât mai activă și în viața socială pentru a echilibra utilul cu plăcutul.

R:Ce îți place să faci în timpul liber?

Timpul liber, atât cât este, îmi place să îl petrec în aer liber. Îmi place tare mult să călătoresc, sunt mereu dornică să cunosc locuri și oameni noi și să trăiesc experiențe de neuitat. Cititul este și el printre preferințele mele, mă relaxează și îmi place să mă transpun în pielea personajelor despre care citesc și să îmi imaginez propriul scenariu, de aceea prefer să citesc cartea, decât să văd filmul. După ce am practicat gimnastică aerobică timp de trei ani și balet timp de nouă ani, dorința de mișcare este mereu prezentă și nu ratez nicio ocazie de a face asta. În ultima perioadă sunt nedezlipită de „prietenu” meu, aparatul foto, și împreună încercăm să arătăm ce este mai frumos în tot ce ne înconjoară.

Vreau să urmez o carieră în fotografie, la UNARTE București, Facultatea de Arte Plastice, secția Foto, Video, Procesare computerizată a imaginii, și îmi doresc să ajung un artist fotograf care să aducă ceva nou și inedit acestei meserii.

R: O întrebare de interviu de angajare. Unde te vezi peste 5 ani ?

După terminarea UNARTE București și master în Franța, îmi doresc să îmi deschid propriul meu studio foto și sper să fac alegerea cea bună în acest domeniu, cu privire la tipul de fotografie pe care mă voi axa: foto de produs, foto publicitară, foto de modă, foto-jurnalism. Sunt o fire ambițioasă și sper să reușesc să fac ceea ce mi-am propus și să mă fac remarcată.

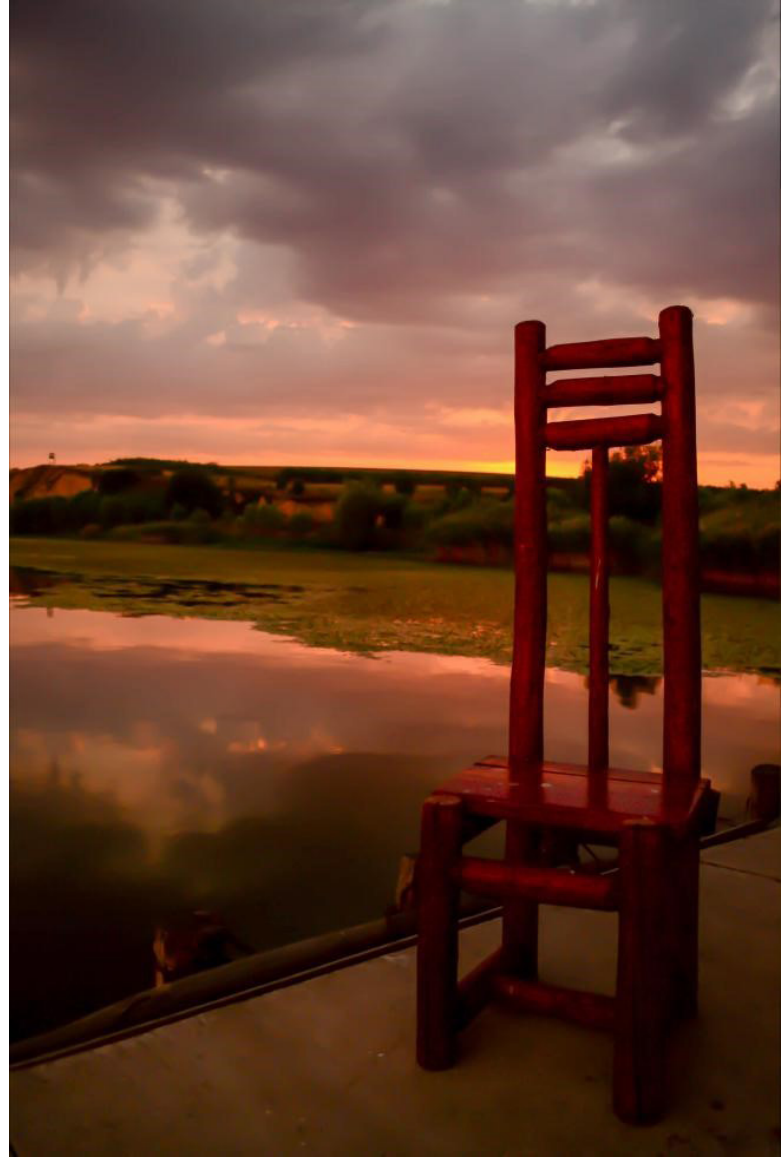
R: Cine te-a sprijinit în ceea ce faci?

Primii pași i-am făcut alături de mama, ea mi-a fost alături mereu și m-a susținut în tot, îndrumându-mă să aleg în viață ce îmi place și să fac ce simt și ce mă reprezintă, iar mai târziu, la cursul de artă fotografică am întâlnit-o pe doamna Iulia Pană, profesoara mea, care m-a încurajat, m-a făcut să am încredere în forțele mele și să îmi arate mereu că pot.

13. Cum a fost experiența Lic ART? Cel mai mare concurs de fotografie pentru liceeni din România!

Dacă aș descrie experiența LicArt într-un cuvânt, aceasta ar fi CUNOAȘTERE! Experiența LicArt a fost unică! A început cu emoții, deoarece mă aflu printre oameni pe care nu îi mai văzusem niciodată, dar știam că împart aceeași pasiune, fotografia. Pe parcurs am cunoscut noi caractere și păreri despre acest domeniu și despre ceea ce înseamnă cu adevărat să faci fotografii și ce riscuri trebuie să îți asumi în anumite situații. Am interacționat cu fotografi recunoscuți în țară, precum Francisc Mraz, Vlad Eftenie, Vadim Ghirda, Cristian Munteanu, George Popescu, de la care am avut extrem de multe lucruri de învățat, cum ar fi regulile pe care trebuie să le respectăm atunci când facem o fotografie și anumite „secrete”. Am avut parte de experiențe minunate trăite alături de oameni minunați, care m-au făcut să simt că munca mea este apreciată și că mă aflu pe drumul cel bun în domeniul pe care mi l-am ales. Pot spune că această experiență m-a făcut să îmi schimb percepția în ceea ce privește fotografia și să o văd cu alți ochi.

Fotografia Finalistă la Festivalul LIC ART 2017

